

**JIHOČESKÁ UNIVERZITA
V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
ZDRAVOTNĚ SOCIÁLNÍ FAKULTA**

**PROBLEMATIKA LEGISLATIVY LETNÍ DĚTSKÉ
REKREACE – KONKRÉTNÍ PLNĚNÍ LEGISLATIVY
V RÁMCI PROVOZU LDT RACHAČKY**

Bakalářská práce

Autor: Anna Brutovská
Vedoucí práce: MUDr. Eva Štanclová
Obor: Ochrana veřejného zdraví
Datum odevzdání: 2008

Abstract

In my bachelor thesis I have aimed on analysis of Act 258/2000 Sb. about public health protection and regulation 106/2001 Sb. about sanitary requirements on convalescent actions for children, further I have compared these legal regulations with run of the summer child camp in Rachačky.

The aim of this thesis is creation of material about preparation and run of summer camps for children. The thesis should serve not only camp operators but also camp leaders and all people interested in this topic. There are very few publications on our market about such topics like how to prepare a camp to conform to sanitary standards. It is not always so easy as it seems to be at first sight. There appear problems with state control administration bodies and many times just because people are not acquainted with act and regulation tangle.

For my thesis I have chosen a quantitative method of data collection - questionnaire inquiry among organizers of convalescent actions for children. The questionnaire was anonymous, compound from open, semi - closed and closed questions. I have investigated how the organizers are acquainted with valid legislature and their ability to cope with possible problems. I have sent the questionnaire to e-mail addresses or directly distributed to the organizers.

I wanted to find out through a questionnaire whether the organizers are aware of valid legislature concerning convalescent actions for children. Through my research I have found out that the absolute majority of them knows not only which act and which regulation are valid but also how to apply them while organizing camps for children. I wanted to find out through a questionnaire whether the organizers are aware of valid legislature concerning convalescent actions for children. I have found out through my research that the absolute majority of them knows not only which act and which regulation are valid but also how to apply them while organizing camps for children. Thereby I am getting to the hypothesis of my thesis: Child camp operators are not aware of valid legislature necessary to operate child convalescent actions. This hypothesis was not confirmed by my research.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem svoji bakalářskou práci vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s §47b zákona č.111/1998 Sb. v platném znění, souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce a to v nezkrácené podobě – v úpravě vzniklé vypuštěním částí archivovaných fakultou elektronickou cestou, ve veřejně přístupné části databáze STAG, provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách.

V Českých Budějovicích 12.5.2008

Anna Brutovská

Poděkování

Chtěla bych poděkovat MUDr. Evě Štanclové za její obětavou pomoc při psaní této práce. Dále bych chtěla poděkovat rodičům za skvělé zázemí a podmínky ke studiu.

Děkuji.

Obsah

Úvod.....	7
1. Současný stav.....	8
1.1 Historie tábornických organizací u nás.....	8
1.1.1 Česká tábornická unie.....	8
1.1.2 Pionýr.....	8
1.1.3 Skaut.....	9
1.2 Současná platná legislativa - zákon č.258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.....	10
1.3 Vyhláška č. 106/2001 Sb. o hygienických požadavcích na zotavovací akce pro děti, ve znění pozdějších předpisů.....	12
1.3.1 Umístění staveb.....	12
1.3.2 Prostorové podmínky.....	12
1.3.3 Ubytování, osvětlení, vybavení, úklid.....	14
1.3.4 Zásobování vodou.....	15
1.3.5 Odpady.....	16
1.3.6 Stravování.....	16
1.3.6.1 Složení stravy.....	17
1.3.6.2 Výživa dětí.....	17
1.3.7 Režim dne.....	20
1.4 Konkrétní plnění legislativy v rámci provozu LDT Rachačky.....	22
1.4.1 Kuchyně, vaření a stravování.....	23
1.4.2 Ubytování.....	24
1.4.3 Hygiena.....	24
1.4.4 Ošetřovna a izolace.....	25
1.4.5 Zásobování vodou.....	26
1.4.6 Režim dne.....	26
2. Cíl práce a hypotéza.....	28
3. Metodika.....	29
4. Výsledky.....	30

5. Diskuze	45
6. Závěr	47
7. Seznam použité literatury	48
8. Klíčová slova	50
9. Přílohy	51

Úvod

Téma problematiky legislativy k zotavovacím akcím jsem si vybrala proto, že mám ráda děti a v minulém roce jsem se dostala blíže k organizování tábora na Rachačkách. V dnešní době je každé chování člověka do jisté míry ovlivněno určitými právními normami. Nejinak je tomu i v případě pořádání zotavovacích akcí pro děti. Myslím si, že dnes jsou děti více než venku, s kamarády doma u počítače nebo televize. Děti zapomínají na kvalitní trávení volného času během roku, tuto vlastnost si, bohužel, často nosí z rodiny. Proto je důležité, aby alespoň o prázdninách trávily svůj volný čas aktivněji a k tomu pomáhají i správně připravené letní tábory. Děti by neměly tábor jen „trávit“, ale čas strávený na táboře by měl rozvíjet osobnost, vztah dětí k přírodě, jejich vědomosti a dovednosti a v neposlední řadě i komunikační schopnosti mezi ostatními.

Správně připravený tábor není samozřejmostí, pořadatel a ostatní zainteresovaní mají celoročně práci s přípravou budoucího letního tábora, ať už je to zajištění potravin, oprava nebo výstavba táborového zařízení, pomůcky pro práci s dětmi nebo vymýšlení a realizace celotáborové hry. Tato bakalářská práce by měla sloužit jako vodítko pro pořadatele zotavovacích akcí, ulehčit jim orientaci v legislativě, hlavně té hygienické, se kterou bývá největší potíž.

Zaměřím se na rozbor nejdůležitější vyhlášky pro letní dětskou rekreaci, a to vyhlášky č.106/2001 Sb., zákona č. 258/2000 Sb. o ochraně veřejného zdraví.

1. Současný stav

1.1 Historie tábornických organizací u nás

1.1.1 Česká tábornická unie (ČTU)

ČTU je organizace, která volně sdružuje na základě společného zájmu děti, mládež a dospělé v tábornických klubech a tramských osadách. Vytváří rovněž podmínky pro rozvíjení zájmů jednotlivců - samotářů. ČTU vychází z myšlenek lesní moudrosti. Navazuje na tradice České tábornické unie z let 1968-70 a tradice historického tramského hnutí. ČTU zaměřuje svoji činnost na pobyt v přírodě, sdružuje zájemce o pobyt v přírodě, kteří chtějí být jejími důvěrnými znalci, vnikat do jejích zákonitostí, vést ostatní k poznávání přírody a stát se jejími ochránci. Přírodou však není jen les a volnost, ale i člověk a vše krásné, co vytvořil. Posláním ČTU není něco předepisovat, ale vyjádřit společné potřeby a zájmy tábornických klubů, tramských osad a samotářů. Každý klub a osada je v ČTU samostatnou částí, která si všechny svoje otázky řeší svobodně a samostatně s přihlédnutím k vlastním možnostem a podmínkám.

V roce 1968 byla vyhlášena ČTU jako organizace, přes některé problémy vyskytující mezi lety 1968 – 70 byla nucena svou činnost ukončit, neupadla v zapomnění, a v roce 1990 byla znovuobnovena.

1.1.2 Pionýr

Pionýr je demokratické, dobrovolné, samostatné a nezávislé sdružení dětí, mládeže a dospělých.

První organizace mládeže na světě, s názvem *Pionýr*, existovala v Ruském komunistickém svazu mládeže v roce 1922. Tato organizace byla zcela podřízena KSSS a byla určena k vychovávání mládeže v duchu komunistické ideologie. U nás po únoru 1948 hledala Komunistická strana organizaci, pomocí které by bylo možné působit na mládež. V roce 1970 se sjednotil Pionýr a Junák a vznikla Pionýrská organizace socialistického svazu mládeže, podřízená KSČ.

Od roku 1990 pokračuje Pionýr jako samostatná organizace, která se nepodílí na prosazování komunistické ani jiné politické ideologie, stejně tak se nehlásí k žádné politické straně. Změnil se kroj, logo, které bylo v roce 2007 přepracováno a povýšeno na znak (10)

1.1.3 Skaut

Zakladatelem skautingu v českých zemích a prvním starostou skautské organizace byl v roce 1911 středoškolský profesor Antonín Benjamin Svojsík. Inspiroval se prací R. Baden-Powella v Anglii, ale velký vliv na utváření českého skautingu měl i americký přírodovědec, malíř a spisovatel E. T. Seton. Byl kladen větší důraz na pobyt v přírodě (vliv woodcraftu) a na národní cítění, což vyplývalo ze situace českého národa v době vzniku. Během historie českého státu byl skauting třikrát zakázán totalitními režimy (nacisty a komunisty), protože proti totalitě vždy aktivně vystupoval. Skauting vždy okamžitě využil politického uvolnění (1945, 1968 a 1989) a obnovil svojí činnost. Přesto tak vznikaly mezery v kontinuitě vývoje. Poslední přestávka trvala 20 let, projevilo se to v určitém ustrnutí oproti světovému hnutí. V českém výchovném systému jsou prvky, které se ve světě již vytrácejí (např. klasické táboření). Na druhé straně si český skauting jen pomalu osvojuje některé moderní prvky a někdy tak má problém zaujmout nejmladší generaci, která preferuje jiné způsoby trávení volného času, než před 20 nebo 40 lety.(12)

1.2 Současná platná legislativa - zákon č.258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů

Jako každá činnost v životě člověka má právní rámec, má ho samozřejmě i příprava a organizace letní dětské rekreace. Základní požadavky na problematiku dětské rekreace jsou uvedeny zejména v §§ 8 – 12 citovaného zákona.

Zákon rozlišuje mezi pojmem zotavovací akce a jiná podobná akce. V mé práci bude nejčastěji používat termín zotavovací akce. Tou se podle zákona rozumí pobyt třiceti a více dětí ve věku do 15 let déle než pět dní. Jejím cílem je posílit zdraví dětí, zvýšit jejich tělesnou zdatnost, popřípadě získat specifické znalosti nebo dovednosti. Osoba, která pořádá akci, je povinna zajistit zásobování pitnou vodou, odstraňování odpadků, splaškových vod a umístění tábora v souladu s hygienickými předpisy. Pořádající osoba je dále povinná zajistit hygienické požadavky uvedené ve vyhlášce č.106/2001 Sb., ve znění vyhlášky č.148/2004 Sb., o hygienických požadavcích na zotavovací akce pro děti. (10)

Pořádající osoba je právnická nebo fyzická osoba, která má kompetence ve vztahu k vedoucím, dětem a jejich rodičům. Tato osoba vstupuje do právních vztahů s vlastníkem pozemku nebo nemovitosti, kde se zotavovací akce koná. Plní povinnosti vyplývající z právních předpisů regulujících zotavovací akce pro děti. Odpovídá za svěřené děti, za výběr vedoucích, za jejich činnost a za řádný průběh celé zotavovací akce.(1)

Dále je pořádající osoba povinna jeden měsíc před zahájením akce ohlásit příslušnému orgánu ochrany veřejného zdraví tyto věci: termín a místo konání akce, počet zúčastněných dětí, způsob zabezpečení pitnou vodou a způsob zajištění stravování. Domluví také péči praktického lékaře, který je dostupný z místa konání akce. Pořádající osoba zajistí proškolení všech fyzických osob o hygienických požadavcích na tyto akce a o předcházení vzniku a šíření infekčních onemocnění, včetně základů první pomoci.

Zotavovací akce se může zúčastnit jen dítě, které je zdravotně způsobilé, podrobilo se stanoveným pravidelným očkováním, má doklad, že je proti nákaze imunní

nebo že se kvůli trvalé kontraindikaci nemůže danému očkování podrobit. Dítě také nesmí jevit známky nějakého jiného akutního onemocnění, např. průjmu. Dále nepřišlo ve posledních 14 kalendářních dnech před odjezdem na akci do styku s nemocným, který má známky infekčního onemocnění nebo je podezřelý z nákazy, případně mu není nařízeno karanténní opatření. Tyto skutečnosti potvrzuje ve svém písemném prohlášení i zákonný zástupce dítěte. Údaje zde uvedené nesmí být starší než jeden den.

Zdravotní způsobilost posuzuje ošetřující lékař dítěte. V posudku uvede, zda se dítě podrobilo očkování (pokud ne, uvede proč – kontraindikace, imunita). Posudek platí jeden rok, pokud do té doby nedošlo ke změně zdravotní způsobilost. Posudky se po skončení akce vrací zákonným zástupcům dětí.

Nejen děti, ale i fyzické osoby činné na zotavovací akci jako dozor nebo zdravotník musejí být k této činnosti zdravotně způsobilé. Posudek vydá ošetřující lékař, stejně, jako v případě dítěte a stejně jako dětem se i dospělým osobám po skončení akce vrací.(10)

Je nutné pečovat i o zdraví účastníků, a to náležitě způsobilou fyzickou osobou – zdravotníkem. Tato osoba musí mít buď úplné střední odborné vzdělání v oborech všeobecná sestra, porodní asistentka, dětská sestra, nebo jiná osoba, která absolvovala kurs první pomoci se zaměřením na školu v přírodě nebo zotavovací akci a zdravotníka může dělat i student medicíny po třetím ročníku studia.

Zdravotník se účastní i přípravy režimu dne a sestavování jídelníčku. Musí být k dosažení 24 hodin denně. Pod jeho kompetenci spadá i vybavení lékárníčky, jejíž obsah je v příloze vyhlášky č.106/2001 Sb.,ve znění pozdějších předpisů. Zdravotník vede zdravotnický deník, kde jsou výpisy posudků dětí i dospělých a záznamy uchová po dobu 6 měsíců od skončení zotavovací akce. Pokud má dítě v průběhu zotavovací akce jakékoliv zdravotní potíže, je po jejím skončení o této skutečnosti informována osoba, která má dítě v péči.

Zákon definuje i jiné podobné akce pro děti – jako akce organizovaného pobytu dětí v počtu menším než je třicet dětí ve věku do 15 let a po dobu kratší než je pět dní. I když pořádá dětskou rekreaci osoba v poměru rodinném nebo obdobném musí zajistit

hygienicky nezávadný stav zařízení a zásobování akce pitnou vodou v rozsahu provádějícího právního předpisu pro zotavovací akce. (10)

1.3 Vyhláška č. 106/2001 Sb., ve znění pozdějších předpisů

Pro mou bakalářskou práci je stěžejní vyhláška č.106/2001 Sb., ve znění vyhlášky č. 148/2004 Sb. o hygienických požadavcích na zotavovací akce pro děti.

Vyhlášky podrobně definuje hygienické požadavky na umístění, prostorové podmínky, ubytování, stravování, úklid, zásobování vodou, nakládání s odpady a splaškovými vodami a v neposlední řadě i režim dne zotavovacích akcí.

1.3.1 Umístění staveb

Stavby se umísťují mimo území, kde lze předpokládat znečištění ovzduší nad stanovené limity a překročení hygienického limitu pro hluk pro chráněný venkovní prostor. Stavbou se rozumí buď trvalý zděný objekt nebo zařízení typu stanových táborů. Dále můžeme rozlišit tábory stálé a putovní. K pozemku, kde se zotavovací akce koná, s výjimkou táborů putovních, musí vést přístupová cesta. (6)

Pozemek musí být rovný, suchý, chráněný proti hluku a se vzrostlou zelení. Stany nesmějí stát pod stromy, na vrcholku hory nebo na skále. Je zcela nevhodné umístit tábor v místě hojného výskytu hadů a hmyzu. Jako táborové hřiště zcela poslouží posečená rovná louka bez kamenů. Tábořiště musí ležet mimo ochranná pásma vodních zdrojů apod. (5)

1.3.2 Prostorové podmínky

Pro postižené děti musí být stavby dle vyhlášky č. 369/2001 Sb., o obecných technických požadavcích zabezpečujících užívání staveb osobami s omezenou schopností pohybu a orientace náležitě postavená a přizpůsobená jejich zvláštním potřebám, ve znění pozdějších předpisů – zejména přístupový chodník k objektu,

chodby v něm a hygienická zařízení. Stany pro tyto děti musí být rovněž vhodně upravené. (6)

Jiné je ubytování dětí ve stanech; ty musí mít pevnou a nepromokavou stanovou plachtu a místo určené na spaní musí být izolováno proti chladu a vlhku. To samé platí i pro prostory k uložení osobních věcí. Dříve se vyžadovala neprodyšná igelitová plachta, tu však nelze doporučit, protože pod ní po pár dnech může vznikat plíseň. Nejlépe je lůžko umístit tak, aby pod ním mohl volně proudit vzduch. Zařízení uvnitř stanu by mělo být doplněno o vhodně upravený prostor např. poličku na drobnosti, Obdobné vybavení by měly mít i často využívané stany typu teepee.

I v provozu v kuchyni táborů je nutné respektovat platné právní předpisy a to i včetně požadavků stanovených vyhláškou č.137/2004 Sb., o hygienických požadavcích na stravovací služby a o zásadách osobní a provozní hygieny při činnostech epidemiologicky závažných, ve znění pozdějších předpisů. Ve stanových táborech se prostory pro stravování skládají z jídelny, kuchyně a skladovacích prostor, je nutné zřídit také umývárnu nádobí. Ty musí být vždy zastřešené a zabezpečené před nepříznivými vnějšími vlivy. V kuchyni je třeba dbát na to, aby se nekřížily provozny. Pracovní desky musí být označeny, k jakému účelu se používají – zvláště na syrové maso, na vařené, jiné na zeleninu – a musí být z materiálů vhodných pro styk s potravinami. Nezbytný je dostatek pracovních ploch. Skladované potraviny se nesmějí ovlivňovat navzájem a to platí i pro negativní zevní vlivy. Potraviny, polotovary a jiné suroviny pro přípravu pokrmů musejí být skladovány dle pokynů výrobce nebo podle zákona č. 110/1997 Sb. o potravinách a tabákových výrobcích a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

Na táborech se zřizují umývárny odděleně podle pohlaví. Jak uvádí vyhláška č. 106/2001 Sb., na pět dětí musí být v umývárně jedno umyvadlo s tekoucí vodou a odtokem, nebo jeden výtokový kohout s odvodem vody mimo místo osobní hygieny. Na 30 dětí je nejméně potřebná jedna sprchová růžice. Ve stanových táborech se běžně zřizuje na pět dětí jeden výtokový kohout s odvodem vody mimo místo osobní hygieny. Denní umývání dětí lze také zajistit přímo ve vodoteči, která ale musí splňovat hygienické limity jakosti vody ke koupání. Alespoň jednou týdně musí být zajištěna

možnost koupání nebo osprchování v teplé vodě, pokud nám zdravotní stav dítěte dovolí, je možné sprchování nahradit i saunováním.

Záchody mohou být splachovací nebo suché, ale vždy odděleně podle pohlaví. Do dvaceti dětí musí být dva záchody, na každých dalších dvacet dětí jeden další záchod. V blízkosti WC musí mít děti možnost umýt si ruce v tekoucí vodě. V podmínkách stanových táborů se to většinou řeší umístěním barelu s výpustným kohoutem s pitnou vodou v blízkosti WC. Suché záchody by měly dítěti umožnit dostatečnou intimitu. Musí se také denně zasypávat zeminou nebo jiným přírodním sypkým materiálem. Před opuštěním tábořiště se suché záchody zasypou a označí, pokud nejde o záchody umístěné na jímce. (5)

Izolace a ošetřovna se ve stavbách zřizují ve zvláštních místnostech vybavených umyvadlem s tekoucí pitnou vodou, možností topení a použití teplé vody. Izolace musí mít svoje WC. Na třicet dětí se zřizuje jedno lůžko, vybavené vlastními lůžkovinami. Na ošetřovně ani izolaci nesmějí být patrová lůžka a tyto prostory nelze používat k jiným účelům. Léky a zdravotnická dokumentace se musí umístit tak, aby k nim neměly přístup děti a jiné nepovolané osoby. Léky je nejlépe umístit do uzamykatelné skříně či do jiného vhodného prostoru. S ohledem na poskytování zdravotnické péče je potřeba, aby zdravotník byl ubytován v blízkosti ošetřovny a izolace. (6)

1.3.3 Ubytování, osvětlení, vybavení a úklid

Děti jsou ubytovány odděleně podle pohlaví. Osoby, které na táboře plní funkci dozoru, jsou ubytovány v jejich bezprostřední blízkosti.

Prostory ve stavbách musí být suché, s přirozeným větráním a osvětlením. Plocha na jedno dítě v těchto stavbách musí být minimálně 2,5 m². Tam, kde je dítě ubytováno, musí být umožněn jeho pohyb mezi jednotlivými lůžky a dítě musí mít i dostatečný prostor pro uložení svých osobních věcí. Pokud je tábor vybaven patrovými lůžky, musí být k nim dobrý přístup a lůžko musí být vybaveno zábranou proti pádu. Dále toto lůžko musí mít pod matrací nepropustnou podložku a dítě na něm smí spát až od deseti let věku. Ložní prádlo se mění po každém běhu, pokud je běh delší než 14 dní,

mění se vždy po 14 dnech, a samozřejmě také po znečištění. V případě, že se vyskytne infekční onemocnění, může s prádlem manipulovat pouze zdravotník. Není snad nutné dodávat, že čisté a použité ložní prádlo skladujeme odděleně. (6)

Úklid se provádí průběžně a pravidelně, v průběhu celé akce se uklízí všechny prostory, denně se vytírají a desinfikují i záchody a případně i umývárny. Je samozřejmé, že velký generální úklid provedeme vždy před začátkem akce, po jeho skončení, mezi jednotlivými běhy a také po delší přestávce. Ve stanech a ostatních ubytovacích prostorech pořádek kontrolujeme, děti poučíme, že nesmějí přechovávat žádné jídlo, sladkosti a nápoje, stejně tak jako žádné mokré věci. Denního úklidu společných prostor se mohou účastnit děti, pod dohledem. (5)

1.3.4 Zásobování vodou

Pitná voda musí být na táboře zabezpečena v dostatečném množství, a to aby jí bylo dostatek k přípravě stravy a nápojů, čištění zubů, mytí nádobí, čištění pracovních ploch v kuchyni a k provozu ošetřovny a izolace. Požadavky na pitnou vodu jsou stanoveny ve vyhlášce č. 275/2004 Sb., kde najdeme i četnost a rozsah její kontroly. Jestliže pitná voda není zajištěna z veřejného vodovodu nebo jiného veřejného zdroje (např. veřejné studny), musí pořádatel jako součást ohlášení připojit i protokol z výsledku rozboru vzorku vody z používaného zdroje v rozsahu kráceného rozboru pitné vody. Tento protokol nesmí být starší než tři měsíce. Jak již bylo řečeno, zotavovací akce pro děti se přednostně zásobují z veřejných vodovodů nebo z veřejné studny, která je označena jako zdroj pitné vody. V případě, že se voda musí donášet nebo dovážet, použijeme pouze nádoby, které jsou uzavíratelné. Musí být z materiálu, který je určen k přímému styku s pitnou vodou. Tyto nádoby nesmí být použity k jinému účelu a vodu v nich donesenou je třeba uchovávat v chladu a na stinném místě. K osobní hygieně a k úklidu je možné použít vodu, která vyhovuje limitům ukazatelů vody ke koupání v přírodě, popsané ve vyhlášce č.135/2004 Sb.

1.3.5 Odstraňování odpadů a nakládání se splaškovými odpadními vodami

Nakládání s odpady stanoví zvláštní právní předpis, zákon č. 185/2001 Sb., o odpadech. Pevné odpady se ukládají do uzavíratelných nádob, které se dají snadno čistit a desinfikovat nebo do jednorázových plastových obalů. (6)

Zbytky potravin pokrmů se likvidují do nádob k tomu určených, pořádající osoba si zajistí smluvně jejich odvoz. Vhodné umístění těchto nádob na tábořišti musí zamezit přístupu hmyzu a hlodavců. (5)

S odpadními vodami je možno nakládat za podmínek stanovených zvláštním právním předpisem.(6)

1.3.6 Stravování

Denně musí být pro děti zajištěna snídaně, oběd, večeře a dvě svačiny. V případě činnosti mimo tábor můžeme sloučit snídani se svačinou nebo oběd se svačinou. Při snídani musíme podávat teplý nápoj. Jedno z hlavních jídel dne musí být teplé. Na sestavování jídelníčku se podílí zdravotník, protože strava dětí musí vyvážená, odpovídat jejich věku i fyzické zátěži.

Pitný režim – nápoje se uchovávají v nádobách s výpustným kohoutem, nebo se rozlévají z originálních balení. Nápoje musí mít děti k dispozici po celý den.

Zapojení dětí do přípravy stravy je možné jen před jejím tepelným opracováním a při pomocných pracích. Na táborech do padesáti účastníků se děti mohou podílet na celé přípravě stravy, pokud jsou pod dozorem osoby činné při stravování a pokud jsou dodrženy zásady provozní a osobní hygieny stanovené příslušnými právními předpisy, vyhláškou č. 137/2004 Sb. Úkolem zdravotníka je také posoudit zdravotní stav dětí, které se podílejí na přípravě stravy.

Na některých typech táborů např. na putovním táboře nebo na jiné podobné akci pro děti, může být stravování zajištěno prostřednictvím provozoven stravovacích služeb. Stavba, ve které se děti v průběhu takové akce stravují, musí odpovídat

požadavkům, které jsem popsala v odstavci 3.2. a splňovat požadavky evropského potravinového práva.

S ohledem na charakter zotavovací akce nelze v jejím průběhu podávat některé potraviny a pokrmy: mléko a mléčné výrobky z tepelně neopracovaného mléka, zmrzlina vlastní výroby nebo porcovaná ze skupinového balení, tepelně neopracované masné výrobky, tepelně neopracovaná vejce a výrobky z nich, majonéza vlastní výroby a výrobky z ní.

Požadavky uvedené v předchozích odstavcích je nutné dodržet i když se děti stravují prostřednictvím provozoven stravovacích služeb. (5)

1.3.6.1 Složení stravy

Cílem mé práce není podrobně rozebrat výživovou problematiku podávané stravy na zotavovacích akcích. Jen pro základní orientaci uvádím:

Bílkoviny jsou základní stavební jednotky všech orgánů a tkání. Společně s tuky a sacharidy patří k základním živinám. Plní rovněž důležitou úlohu v řadě fyziologických funkcí – jsou součástí hormonů, protilátek a enzymů. U dětí by denní příjem bílkovin měl být v rozmezí 1,3 – 2,0 g na kilogram tělesné váhy.

Tuky jsou zdrojem energie. Dělíme je na živočišné a rostlinné. Živočišné obsahují nasycené mastné kyseliny a hlavně cholesterol, při vyšší spotřebě vstupenka do světa civilizačních chorob. Ty rostlinné jsou bez cholesterolu a mají více nenasycených mastných kyselin. Denní příjem do 1 g na kilogram váhy.

Sacharidy jsou rovněž zdrojem energie. Dělíme je na jednoduché (např. hroznový, ovocný cukr) a složené (např. třtinový), dále polysacharidy (např. škrob), pektiny a vlákninu. Denní příjem asi 7 g na kilogram váhy.

Z minerálních látek je nejdůležitější vápník pro dobrou funkci kostí a zubů, krevní srážlivost a nervosvalovou dráždivost. Železo je nutné kvůli červenému krevnímu barvivu. Sůl je důležitá kvůli sodíku a chloru, ovlivňují stálost vnitřního prostředí a dráždivost svalových buněk. Její spotřebu je však nutné udržet v požadované míře.

Vitamíny jsou obsažené zejména v zelenině a ovoci, posilují imunitní systém, mají vliv na růst a obnovu buněk a tkání. (5)

Dělíme je na vitamíny rozpustné v tucích, kam patří vitamíny A, D, E a K a na vitamíny rozpustné ve vodě, což je komplex vitamínů B, PP neboli niacin, biotin a vitamín C

1.3.6.2 Výživa dětí a pitný režim

V minulosti se potřebný energetický příjem bedlivě sledoval kvůli krytí metabolických potřeb, dnes se kontroluje také, ale poněkud z opačného pólu, problémem dnešních dětí je nadměrný příjem energie. Základní věc, kterou bychom si měli uvědomit, je to, že energetický příjem má být stejný jako výdej energie. Hodnotí se podle přiměřeného tělesného vývoje a proporcionality dítěte. Nadměrný příjem má za důsledek nadváhu a obezitu, kterou lze regulovat snížením příjmu energie a fyzickou aktivitou. Nedostatečný energetický příjem nám signalizuje nadměrná štíhlost až hubenost, ale u těchto dětí musíme napřed vyloučit chronické či metabolické onemocnění.

Proto je důležitá skladba jídelníčku, pro naše potřeby je ideální při jeho sestavování vycházet z výživových doporučení představovaných potravinovou. (3)

PYRAMIDA ZDRAVÉ VÝŽIVY

SLADKOSTI ŽIVOČIŠNÉ TUKY

Vrchol pyramidy představuje nejméně žádoucí potraviny

MLÉKO A MLÉČNÉ VÝROBKY

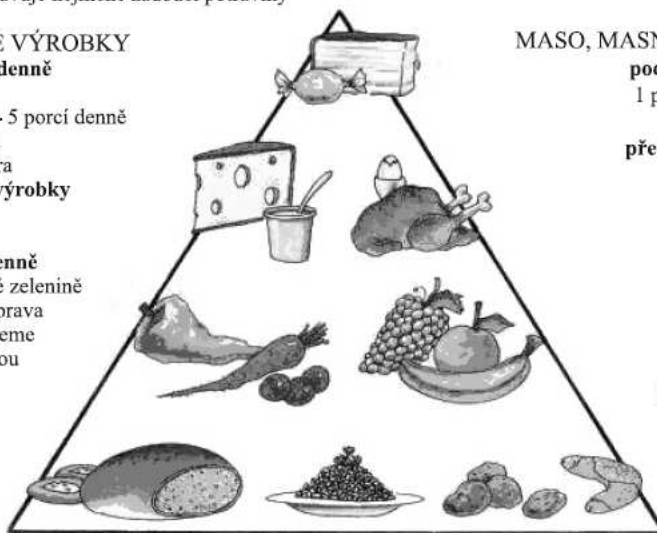
podáváme **2 - 3 porce denně**
 děti 4 - 5 porcí denně
 těhotné a kojící ženy 3 - 5 porcí denně
 1 porce = 250 ml mléka
 150 ml jogurtu, 50 g sýra
vybíráme nízkotučné výrobky

ZELENINA

nejméně 300 - 500 g denně
 dáváme přednost syrové zelenině
 dušení či mikrovlnná příprava
 před vařením, připravujeme
 saláty s olejovou zálivkou

PŘÍLOHY

6 - 11 porcí denně
 včetně ořechů
 a semínek
 1 - 2 lžičice
 denně

Neprospívají našemu zdraví

Jezte jich co nejméně

MASO, MASNÉ VÝROBKY, VEJCE

podáváme **1 - 3 porce denně**
 1 porce = **50 g masa, 1 vejce**
 vybíráme libová masa
přednostně drůbeží výrobky
 ryby nejméně 1 x týdně
 vejce 3 - 5 v týdnu

OVOCE

3 - 5 porcí denně
 1 porce = střední jablko
 banán, mandarinka
 125 ml nesláz. džusu
1 porce = 1 plátek chleba
 1 rohlík, 1 koláček
 125 ml vařených
 brambor, rýže
 těstovin
 knedlíků

Vybírejte celozrnné výrobky, rýži, soju, konzumujte denně 1 - 2 lžičice tepelně nezpracovaných rostlinných olejů.

Obr.1

zdroj: Manuál prevence v lékařské praxi

Obecně platí, že děti by měli jíst 5x denně ovoce a zeleninu, kvůli zajištění potřebných vitamínů, minerálů a dalších důležitých látek pro obranyschopnost dětského organismu. 3x denně mléko a mléčné výrobky pro správný růst, dodržování pitného režimu. Snažíme se omezit konzumaci uzenin a sladkostí. (3)

Na táboře zařazujeme jídlo 5x denně, pouze v nutných případech lze sloučit výdej snídaně a svačiny nebo oběda a svačiny.

Snídaně tvoří asi 30 - 35% denního příjmu, má být vydatnější. Dodává sacharidy a tekutiny po nočním hladovění. Musí obsahovat teplý nápoj.

Jako přesnídávka se osvědčilo ovoce nebo zelenina, je to jen doplňující pokrm. Pokud jí podáváme, tvoří snídaně 30% a přesnídávka zbylých 5% z denní energetického příjmu.

Oběd je opět 35% denního příjmu potravy, představuje nejvíce objemné jídlo dne. Uhrazuje ztráty energie za dopoledních hodin.

Další svačina je 5 – 10% denního příjmu potravy, dětem podáváme lehce stravitelné pokrmy, opět nejlépe syrovou zeleninu nebo ovoce.

Večeře tvoří zbývajících 25% a podává se kolem 18. hodiny. Podávané jídlo by mělo být lehce stravitelné, nenadýmavé a netučná. (5)

Pitný režim je třeba dodržovat celý den, ne nárazově, jak tomu často bývá. Správné množství tekutin se určuje podle věku dítěte a v úvahu se bere také jeho hmotnost, není to tedy jako u dospělých. K pití by se měla užívat neperlivá stolní voda, ovocné džusy, šťávy ředěné vodou a čaje. Minerální vody jsou rovněž vhodné, ale jen pokud jejich spotřeba nepřevýší 1/3 pitného režimu a střídají se různé druhy.

Zcela nevhodné jsou sladké nápoje, jsou zdrojem energie a jednoduchých sacharidů, což vede k zvyšování energetického příjmu a následnému tloustnutí. Podobně na tom jsou i neředěné džusy. Nejlepší je zředit je, dodáme tělu vlákninu, minerální látky a vitamíny a zároveň snížíme riziko překyselení žaludku. Opatrní musíme být i v případě nápojů sycených CO₂, protože mohou způsobit nadýmání, překyselení žaludku a také klamou tělo, protože člověk nepocítuje žízeň. Kávu a silný černý čaj dětem nepodáváme kvůli jejich dehydratačním účinkům a obsahu kofeinu. Zcela samozřejmý je zákaz podávání alkoholických nápojů. (9)

1.3.7 Režim dne

Režim dne musí odpovídat věku a zdravotnímu stavu dětí. Je nutné pevně vymezit dobu pro spánek, osobní hygienu a stravování. Děti spí minimálně devět hodin, výjimku tvoří noci, kdy se pořádá noční hra.

Fyzická a psychická zátěž dětí musí být přiměřená věku dětí, přizpůsobujeme ji i jejich schopnostem a možnostem. V případě, že děti mají soustavnou fyzickou zátěž v prvních dvou dnech, třetí den zařazujeme jako odpočinkový. Pro putovní tábory platí, že se přesuny konají pouze za světla a den odpočinku se stanoví podle momentální zdatnosti a zdravotního stavu dětí. Dostatečný pohyb zajišťuje nezbytnou stimulaci pro

morfologické a funkční vývojové procesy, rozvíjí obratnost, zdatnost a vytrvalost. Civilizační hypokineze, běžná u dětí již od školního věku, omezuje funkční vývoj dítěte. Je třeba ji kompenzovat záměrným rozvíjením všech forem dětské pohybové aktivity.

Dozor na táboře, tj. vedoucí a instruktoři, pravidelně kontrolují oblečení, obuv a lůžkoviny dětí a v neposlední řadě dodržování osobní hygieny.

Koupání v přírodě je možné s ohledem na počasí, fyzickou zdatnost dětí a jejich plavecké schopnosti. Děti se mohou jít koupat nejdříve hodinu po hlavním jídle nebo velké fyzické námaze. Mohou se koupat pouze se zajištěným dozorem, který je schopný poskytnout kvalifikovanou první pomoc tonoucím.

Jen pro úplnost při zotavovacích akcích zaměřených na zimní sporty nemá přesáhnout výcvik šest hodin denně, ale opět platí výjimka – v případě celodenního výletu. U dětí do 12 let musí být výcvik nebo jiná fyzická aktivita po 90 minutách přerušena alespoň patnáctiminutovou přestávkou. (6)

Ráno začínáme rozcvičkou, protože není vhodné, aby dítě podávalo výkon hned po probuzení. Začínáme pomalým rozhýbáním těla, psychickou stimulací a rozdýchání plic čerstvým vzduchem. Po rozcvičce následuje ranní hygiena, převlečení, větrání lůžkovin a snídaně. Poté přichází na řadu dopolední program, rozdělený přesnídávkou a oběd. Polední klid, kdy mají děti 60 – 90 minut jen pro sebe, má mít relaxační charakter, protože po obědě je žaludek přednostně zásobovaný krví a centrální nervová soustava odpočívá. Odpolední program je vhodný na hry, koupání a sportovní činnost, má být pestrý s dostatečným střídáním klidových a pohybových aktivit. Je nutné přihlídnout i k okolnosti, že po 18. hodině aktivita dětí klesá. Po večeri proto zařadíme volnější program, například zpěv, vyprávění, klidové hry, večerní hygienu, jako přípravu na spánek. Na věkově smíšeném táboře můžeme řešit oddělenou večerkou dostatek spánku pro malé děti, pokud to jde a je to dětmi akceptováno. Na noční hlídky posíláme děti raději ve dvou, na dobu nepřesahující 120 minut a je nutné upravit režim hlídek tak, aby se neopakovaly po menší než tří denní pauze. Noční poplachy bychom měli vyhlásit nejdéle hodinu po večerce, abychom nerušili děti z hlubokého spánku. (5)

1.4 Konkrétní plnění legislativy v rámci provozu LDT Rachačky

Obr.2: Rachačky, foto archiv autorky

Dětský tábor Rachačky leží v malebném údolíčku mezi obcemi Chlumec a Purkarec u Hluboké nad Vltavou. Pozemek tábora obtéká potok a je chráněný vzrostlými stromy. Stany jsou vystaveny rannímu slunci a lemují louku, která se využívá na hraní her. V areálu tábora je hájenka, ve které se nachází izolace a ošetřovna a koupelna pro děti. V těsné blízkosti hájenky je tzv. Saloon, kde je kuchyň, jídelna, sklad potravin a zároveň společenská místnost pro děti. Vzadu za Saloonem je umývárna nádobí.

V údolí se kromě tábora nachází také kaple sv. Rozálie, postavená v roce 1680 u kdysi léčivého pramene, který sem lákal davy poutníků. Rekonstrukce proběhla v roce 1882 a poté v 90. letech minulého století.

Kapacita tábora je až 50 dětí do 15 let. Každoročně proběhnou tři běhy, každý z nich trvá 14 dní.

1.4.1 Kuchyně, vaření a stravování

V kuchyni, která je od jídelny oddělená výdejním okénkem a dveřmi, se na přípravě stravy podílejí tři lidé – kuchař, kuchařka a jedna pomocná síla. Tito lidé musejí mít platný zdravotní průkaz, musí být zdraví, upravení. Oblečení, které mají na sobě v kuchyni, používají jen k vaření. Za jejich zdravotní stav odpovídá zdravotník. Osoby činné v kuchyni mají svoje WC v hájence.

Pracovní plochy jsou oddělené tak, aby nedocházelo ke křížení provozu. To znamená, že každé prkénko a stůl je popsáný, k jakému účelu slouží – vařené maso, syrové maso, pečivo, zelenina, atd.

Potraviny jsou uskladněny ve skladu u kuchyně – samozřejmě jen ty, u kterých to jde, skladují se za podmínek stanovených výrobcem. V minulých letech byl problém při hygienické kontrole, nelíbily se pavučiny ve skladu. Maso, mléko, vejce a ostatní výrobky, které musejí být v chladu, jsou uloženy v lednicích v kuchyni. Lednice jsou vyčleněné opět zvlášť pro maso, mléko atd.

Děti i dospělí mají vyčleněnou soukromou lednici pro vlastní potraviny, která je v části jídelny.

Po každém jídle si děti myjí své nádobí, každý má svůj ešus a hrníček. Umývárna nádobí je za Saloonem, teplá voda na mytí je ohřívána v brutaru. Nádobí na vaření si myjí kuchaři sami, po umytí se neutírá a nechá se uschnout. Voda na mytí nádobí je pitná.

Zbytky stravy se dávají do uzavíratelných nádob a pravidelně se vyvážejí smluvním partnerem.

Průběžně se kontroluje výskyt hmyzu nebo hlodavců, včas se provádí desinfekce, dezinsekce a deratizace.

Pitný režim dětí je zajištěn barelem se šťávou nebo čistou vodou přímo v prostoru tábora, nebo děti mají možnost dojít si pro pití do jídelny, kde je celodenně k dispozici. Barel má výpustný kohout a pití se připravuje pouze z balené Dobré vody.

Vedoucí kontrolují dodržování pitného režimu. V případě, že jsou děti z tábora na delší dobu pryč, vozí se pití i svačina z tábora na místo, kde se děti nachází.

Děti se stravují, jak už bylo řečeno, v Saloonu, který mimo čas jídla slouží i jako společenská místnost. Dbá se na to, aby děti dojídaly, nespěchá se na ně, jídlo dostávají pětkrát denně. Vždy vědí, co bude druhý den k jídlu, protože na nástěnce vedle výdejního okénka visí jídelníček. Děti se podílejí na přípravě stravy, ale jen např. při škrabání brambor. Dále každý den má nějaká skupina dětí službu a po obědě a večeři zametají a vytírají podlahu v Saloonu a stírají stoly.

1.4.2 Ubytování

Děti jsou ubytovány ve stanech s podsadou, stany mají samozřejmě nepromokavou plachtu. Děvčata a chlapci bydlí zvlášť. Ve stanu jsou dvě lůžka s molitanovou matrací, na kterých mají děti karimatku a spací pytel. Pod lůžky je prostor pro osobní věci dětí, odizolovaný od země, aby dětem oblečení nenavlhlo. Uvnitř stanu je také polička na toaletní potřeby.

Osoby činné při táboře jako dozor jsou ubytovány ve stanech v těsné blízkosti dětí, nebo ve srubu za stany, takže děti vědí, kde vedoucí najít, když je potřeba. Na stejném místě je i zdravotník, v případě, že je nějaké dítě nemocné, je s ním na „marodce“ v hájence.

1.4.3 Hygiena

„Hygiena nespočívá ve dvoukilovém balíku kosmetiky, který s sebou některé slečny vláčí na tábor...“

Jako umývárna je na Rachačkách zřízen mycí žlab s pěti výtokovými kohouty, umístěný na louce, chráněný vojenskou maskáčovinou na železné konstrukci. Voda je přiváděná hadicí a je pitná, ale nad umývárnu visí cedulka „nepitná voda“, děti jsou poučené, aby tuto vodu nepolykaly – k pití mají určený barel. Děti se sprchují pravidelně jednou za tři dny v teplé vodě, v případě potřeby – zejména u dívek – i

častěji. Sprcha je umístěna v objektu hájenky, která po čas tábora slouží jako ošetřovna a izolace. Je v plánu vybudování nové koupelny s větším počtem sprchových růžic.

Záchody jsou suché, umístěné na jímce. Pro děvčata a chlapce zvlášť. Protože jsou záchody v lese, nutnost umýt si ruce je zajištěná barelem s kohoutem, ve kterém je slabý roztok chloraminu, takže dochází zároveň k desinfekci rukou. Barel je označen nápisem „desinfekce rukou“, aby nedošlo k nedopatření a dítě se omylem nenapilo – barel je vzhledově shodný s tím, ve kterém je pitná voda nebo šťáva v táboře. K zajištění bezpečné cesty na záchod a zpět v noci je na stromě světlo na pohybové čidlo.

Děti provádějí základní hygienu 2x denně, ráno a večer. Vyčistí si zuby, umyjí obličej... Průběžně si děti myjí ruce – před jídlem, po použití WC, pod tekoucí vodou.

Úklid je také součástí celkové hygieny. Děti si denně uklízí ve stanech, čistota stanu se kontroluje a hodnotí, jsou poučené, že nesmí přechovávat rychle se kazící potraviny na poličkách, nesmí mít rozbalené sladkosti a jiné pochutiny kvůli kontaminaci hmyzem nebo hlodavci. Spací pytle se, podle počasí, přehodí přes stany a nechají se vyvětrat. Děti zapojujeme do celkového úklidu tábora a společných prostor, sbírají papírky po louce, zametají a vytírají jídelnu... Samozřejmě pod dohledem vedoucích. Záchody a umývárnu uklízí a desinfikuje zdravotnice. Úklid kuchyně provádí personál kuchyně sám.

1.4.4 Ošetřovna a izolace

V průběhu tábora je ošetřovna s izolací umístěná v hájence, protože je tam možnost vytápění a tekoucí teplá voda. Také je zajištěna nutnost samostatného záchodu.

Na izolaci má dítě svojí postel, ručník, nádobí a příbor. Zdravotnice je v případě onemocnění některého z dětí ubytována na hájence.

Vybavení izolace se skládá z patrových lůžek, ale děti v případě nemoci spí vždy jen dole. Patrová lůžka jsou v hájence z důvodu konání víkendových či prázdninových akcí s dětmi, když se jezdí na výpravy.

V hájence je i lékárníčka, uzamykatelná skříňka, ke které nemají nepovolané osoby, a hlavně děti, přístup. V lékárníčce je i veškerá zdravotní dokumentace dětí a jiných osob činných na táboře jako dozor.

1.4.5 Zásobování vodou

Tábor se zásobuje vodou ze studánky, která vyhovuje hygienickým limitům. Studánka se nachází u kaple sv. Rozálie a je nutné vodu dopravovat hadicí do tábora. V hájence je přepušťovací studna, do které voda ze studánky teče. Byl proveden pokusný vrt, ale voda z něj nesplňovala hygienické limity, takže se studna v místě není. V umývárkách je voda také ze studánky, ale nad kohouty visí cedulka upozorňující děti, že je voda nepitná – je to jen opatření, aby děti v případě žízně nepily tuto vodu, ale došly si pro čaj nebo šťávu, která se připravuje z balené vody.

1.4.6 Režim dne

Na Rachačkách je režim dne následující:

- 8:00 – 8:30 budíček, rozcvička, ranní hygiena
- 8:30 – 9:00 snídane
- 9:00 – 12:00 dopolední program
- 12:00 – 13:00 oběd
- 13:00 – 15:00 polední pauza
- 15:00 – 18:00 odpolední program
- 18:00 - 18:30 večere
- 18:30 – 21:30 večerní program
- 22:00 večerka

Děti v průběhu tábora chodí na různé výlety, pořádají se hry mimo tábor. V loňském roce byl u hájenky napuštěný bazén, ale s ním byl problém při hygienické kontrole. Voda v bazénu by měla mít potvrzení o tom, že splňuje hygienické limity.

Hájenka mimo letní prázdniny slouží k pořádání výprav o prázdninách v průběhu roku nebo o svátcích. Protože je omezený počet lůžek a kapacitu 30 dětí hájenka zatím nemá, nejsou výpravy brány jako zotavovací akce a tedy nutnost dodržování předpisů se nevyžaduje v takové míře jako na letním táboře.

V hájence a v Saloonu probíhá rekonstrukce podkroví za účelem zvětšení ubytovací kapacity o výpravách a v případě nepříznivého počasí na táboře.

2. Cíl práce a hypotéza

Cílem této práce je vytvoření materiálu o přípravě a průběhu letních táborů pro děti. Práce by měla sloužit nejen provozovatelům, ale i vedoucím a všem, kteří o toto téma projeví zájem. Na našem trhu je velmi málo publikací o tom, jak mít tábor správně připravený, aby vyhovoval hygienickým normám. Ne vždy to je tak jednoduché, jak se na první pohled zdá. Dochází k problémům s kontrolními orgány státní správy a mnohdy je to pouze tím, že se lidé neorientují ve spleti zákonů a vyhlášek.

Hypotéza: Provozovatelé dětských táborů neznají platnou legislativu nutnou k provozu dětských zotavovacích akcí.

3. Metodika

Pro svou práci jsem zvolila kvantitativní metodu sběru dat - dotazníkové šetření. mezi pořadateli zotavovacích akcí pro děti. Dotazník byl anonymní, byl složen z otevřených, polouzavřených a uzavřených otázek:

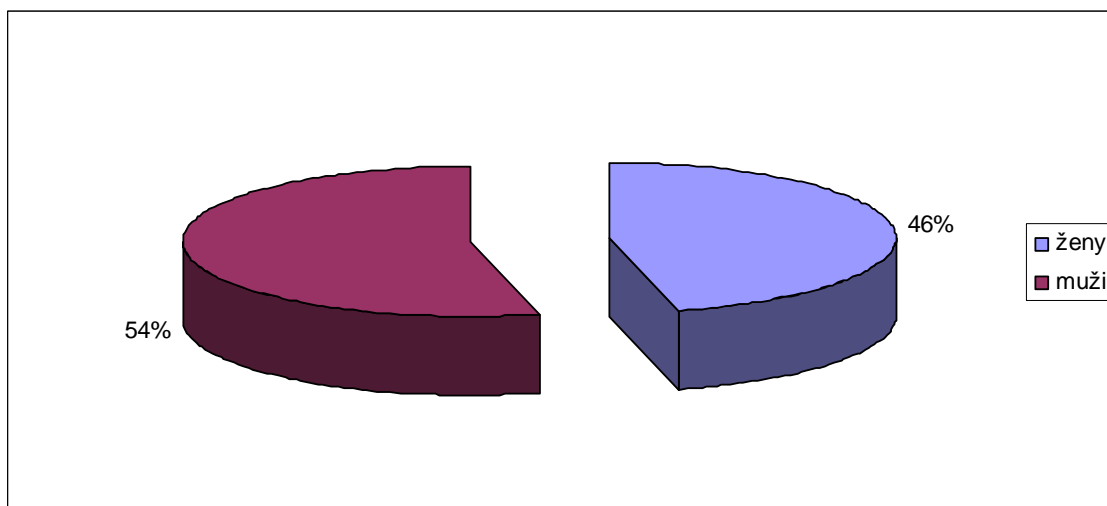
- uzavřené otázky – respondent si mohl vybrat z nabízených možností
- otevřené otázky – respondent u nich může odpovídat zcela volně,
- polouzavřené otázky – kombinace předešlých možností, respondent může vybrat z nabízených možností, nebo odpovědět podle svého názoru.

Zjišťovala jsem, jak se pořadatelé orientují v platné legislativě a jak si umí poradit s případnými problémy. Dotazník jsem rozesílala na e-mailové adresy nebo rozdávala přímo pořadatelům.

Návratnost dotazníků byla 50%, ze 100 rozdaných dotazníků se mi zpět vrátilo jen padesát.

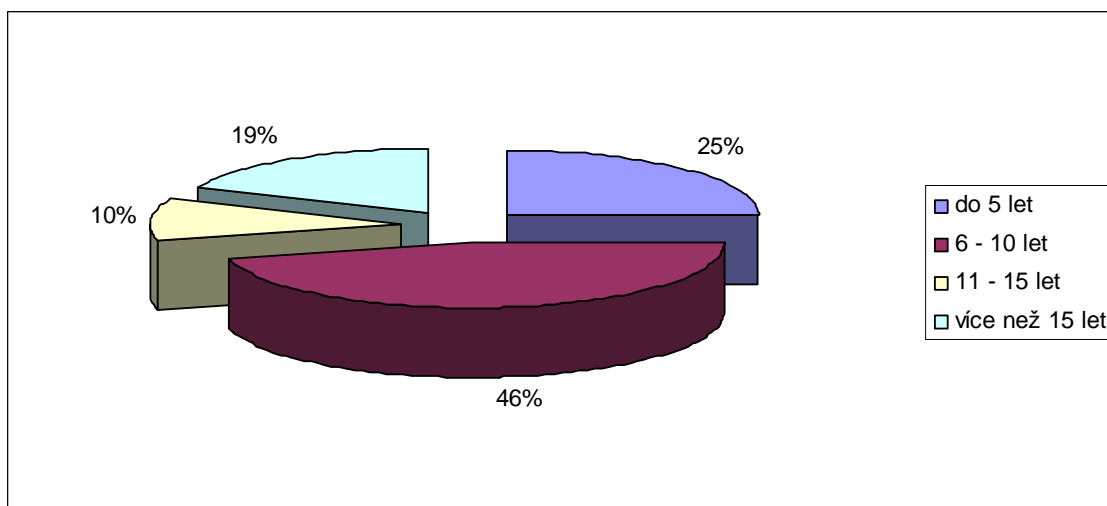
4. Výsledky

1. Pohlaví

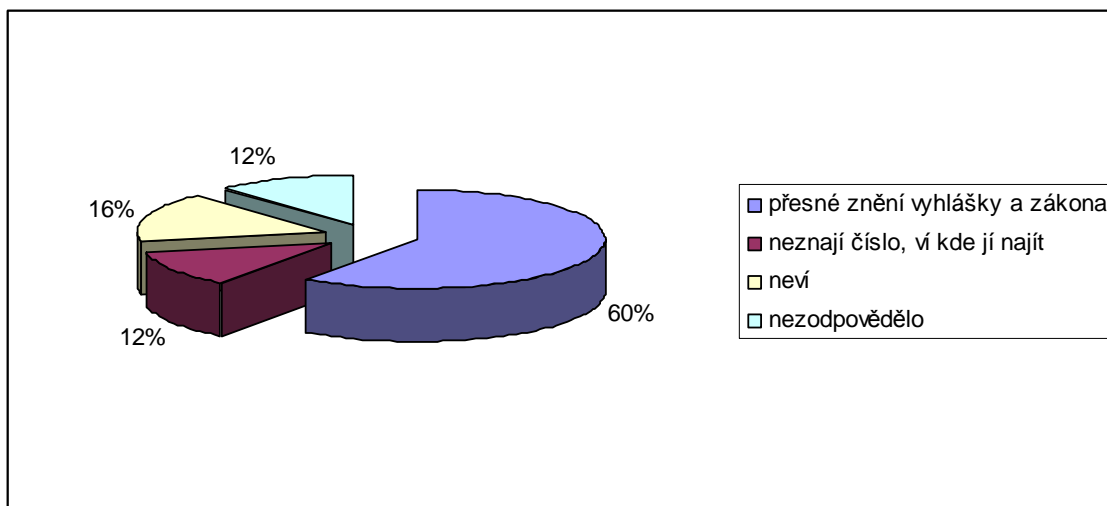
Dotazníky vyplnilo 50 provozovatelů letních dětských táborů, z toho bylo 23 žen, což tvoří 46% respondentů a 27 mužů, tj. 54% všech zúčastněných.

2. Jak dlouho pracujete s dětmi a máte zkušenosti s pořádáním letních dětských táborů (dále jen LDT) ?

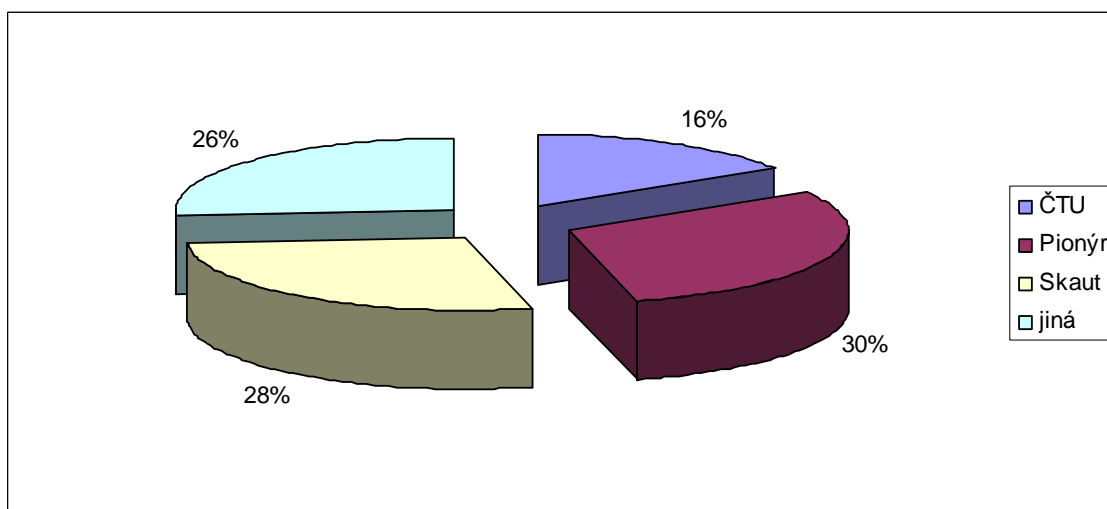
Nejvíce dotázaných pracuje s dětmi 6 -10 let, plných 46%, druhá v pořadí je kategorie do pěti let, kde pořádá tábory 25%, poměrně vysoké procento pracuje s dětmi více než patnáct let, tito pořadatelé tvoří 19% a nejméně dotázaných pracuje s dětmi 11 – 15 let, je to 10% dotázaných.

3. Jakým zákonem a vyhláškou se z pohledu hygienických požadavků řídí provoz zotavovacích akcí pro děti a mladistvé?

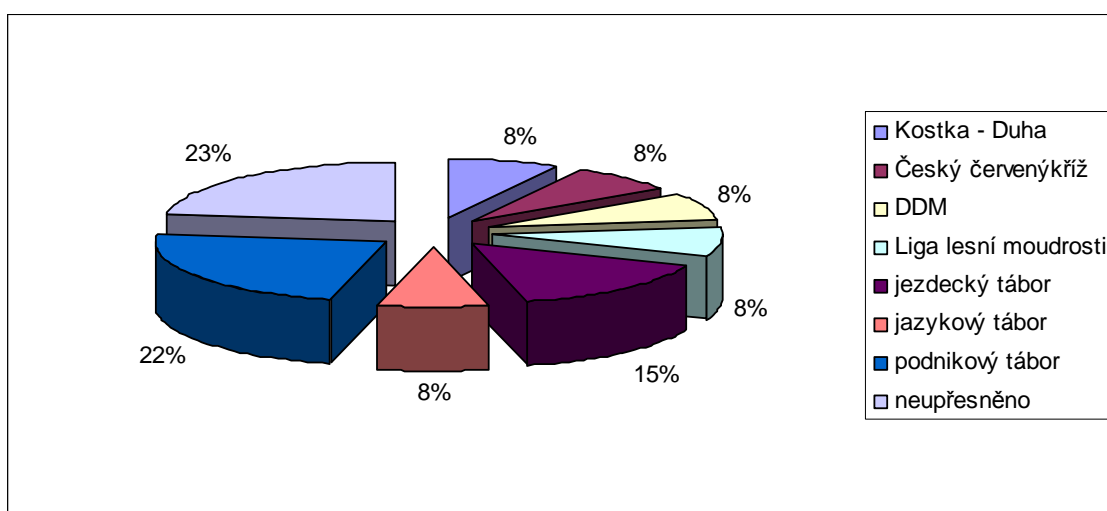

Je potěšující skutečností, že celých 60% pořadatelů zná přesně zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a vyhlášku č. 106/2001 Sb., o hygienických požadavcích na zotavovací akce pro děti. 12% respondentů mi nenapsalo číslo, ale popsali, co vyhláška i zákon obsahují a vědí, kde je hledat. Dalších 16% dotázaných nevědělo ani číslo, ani co ve vyhlášce nebo v zákoně je, natož kde je najít. A zbylých 12% nezodpovědělo otázku vůbec.

4. Jaká organizace zaštiťuje váš LDT?

Pro moji práci se mi podařilo získat nejvíce vyplněných dotazníků od Pionýrů, celých 30%, 28% dotazníků odevzdali Skauti, resp. Junák – svaz Skautů a Skautek. Nejméně, a to 16% tvoří dotazníky od České tábornické unie. 26% dotázaných pořádá tábor pod záštitou někoho jiného, než je Pionýr, Skaut, nebo Česká tábornická unie. Přehled jednotlivých pořadatelů uvádím v následujícím grafu.

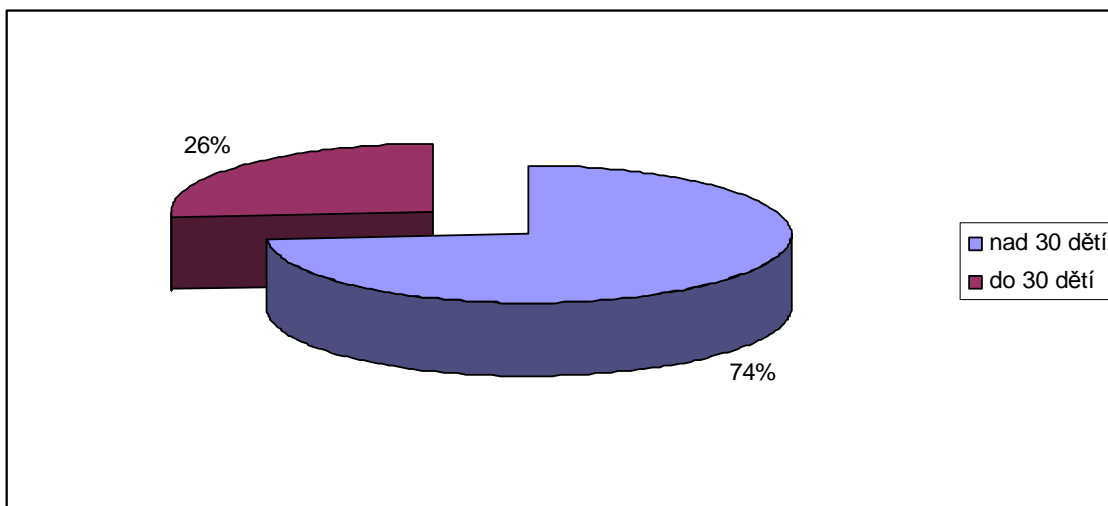

Po 8% jsou tábory pořádané Českým červeným křížem, jazykový tábor, Liga lesní moudrosti, Domov dětí a mládeže a organizace Kostka, patřící pod Duhu. 15% tvoří

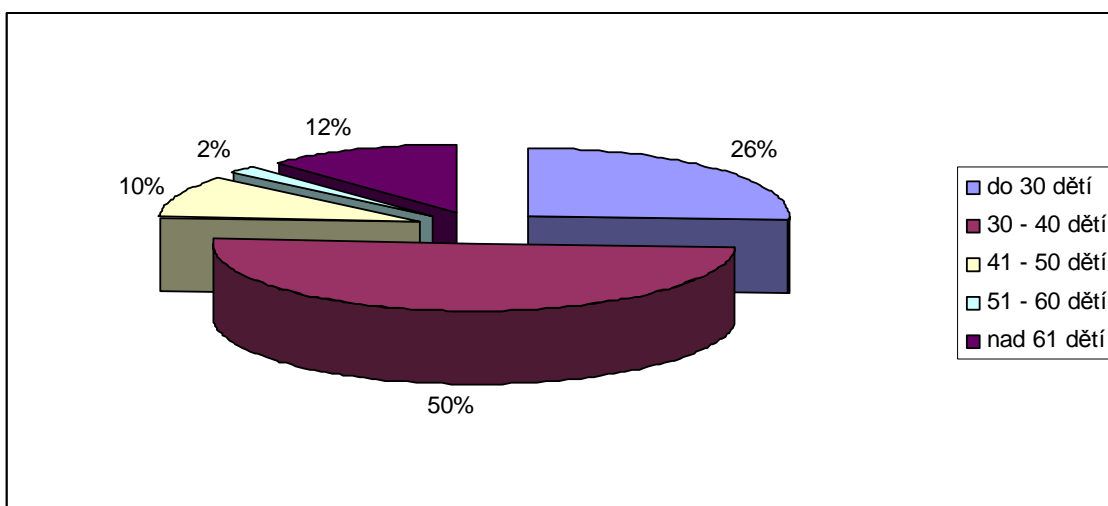
jezdecké tábory, 22% táborů organizuje nějaký podnik či výrobní družstvo a 23% dotázaných mi neupřesnilo pořadatele jejich zotavovací akce.

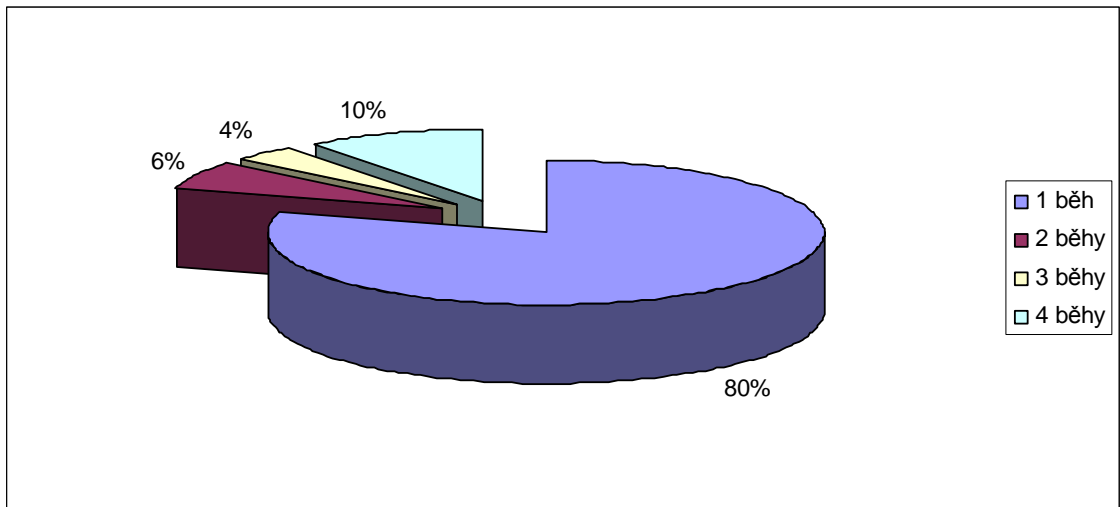
5. Kolik dětí se průběžně účastní jednoho běhu LDT, případně kolik běhů LDT pořádáte?

Protože definice zotavovací akce říká, že jde o pobyt 30 a více dětí ve věku do 15 let na dobu delší, než 5 dnů, udělala jsem následující rozdělení:

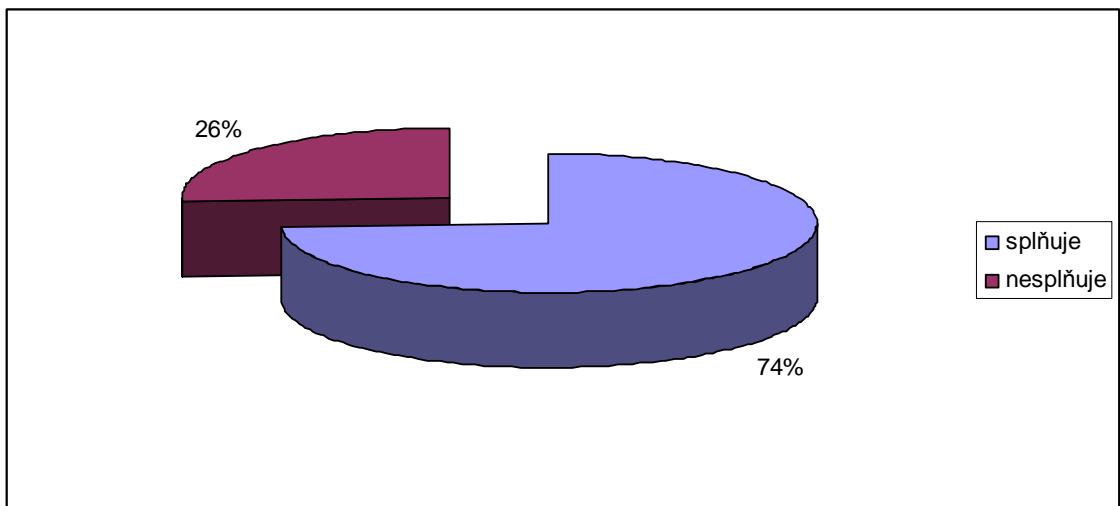
Z grafu vyplývá, že 74% pořadatelů zotavovacích akcí má počet dětí nad 30 a lze je zotavovacími akcemi označit. Naproti tomu 26% dotázaných má tábory s účastí do 30 dětí. V drtivé většině, 50%, jsou zotavovací akce pořádány pro 30 – 40 dětí. 41 – 50 dětí má na táboře 10% dotázaných. 2% táborů mají mezi 51 – 60 dětmi, 12% táborů se účastní více než 61 dětí. 26% jsou tábory s počtem účastníků menším než 30.

Hodnotila jsem také počet běhů, nejméně, a to 4% byly tři běhy v průběhu prázdnin, následované 2 běhy, které tvoří 6%. 10% byly 4 běhy, tyto tábory měly i největší počet dětí, mezi 80 a 120 dětmi v běhu. A nakonec největší podíl, 80%, tvoří jeden běh.

6. Kolik máte k dispozici umyvadel pro očistu dětí (počet umyvadel na počet dětí)?

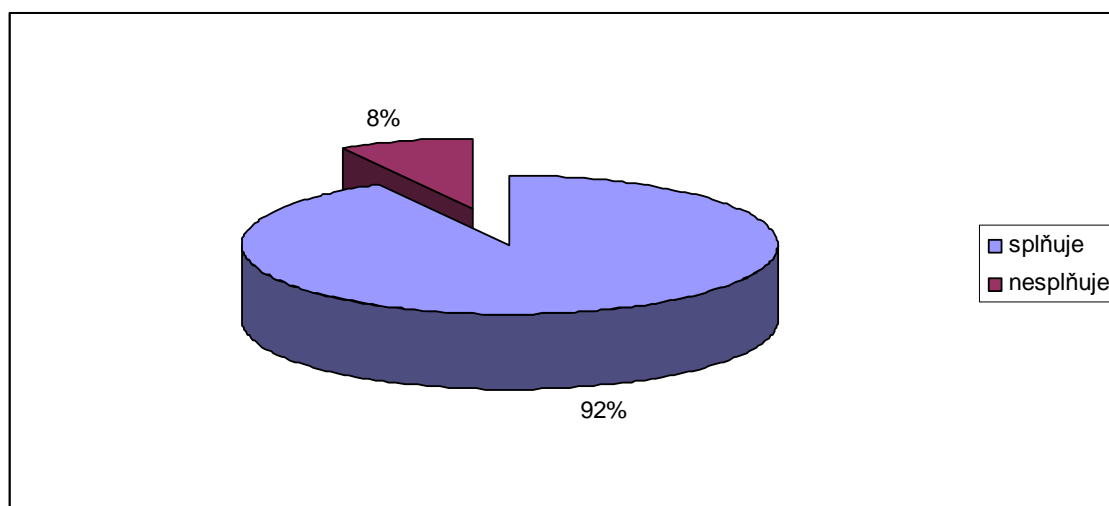

Vyhláška nařizuje mít na pět dětí jedno umyvadlo nebo výtokový kohout. Po zhodnocení počtu dětí jsem si vypsala udaný počet výtokových kohoutů nebo umyvadel a zhodnotila, že 74% táborů splňuje hygienické podmínky pro počet umyvadel nebo

výtokových kohoutů. Na některých táborech provádějí denní hygienu přímo ve vodoteči, což vyhláška povoluje, pokud tato voda splňuje hygienické limity. Na táborech, kde jsou děti ubytované v ubytovnách s vlastním sociální zařízením pro každý pokoj, je situace nejlepší. V jednom případě byl tábor putovní vodácký, tam nelze než spoléhat, že v kempech je kvalitní sociální zázemí, to pořadatel těžko ovlivní.

V 26% počet umývadel nebo výtokových kohoutů nesplňoval podmínky pro pořádání zotavovacích akcí. Nutno dodat, že tábory s počtem dětí menším než 30 na tom byly po hygienické stránce lépe.

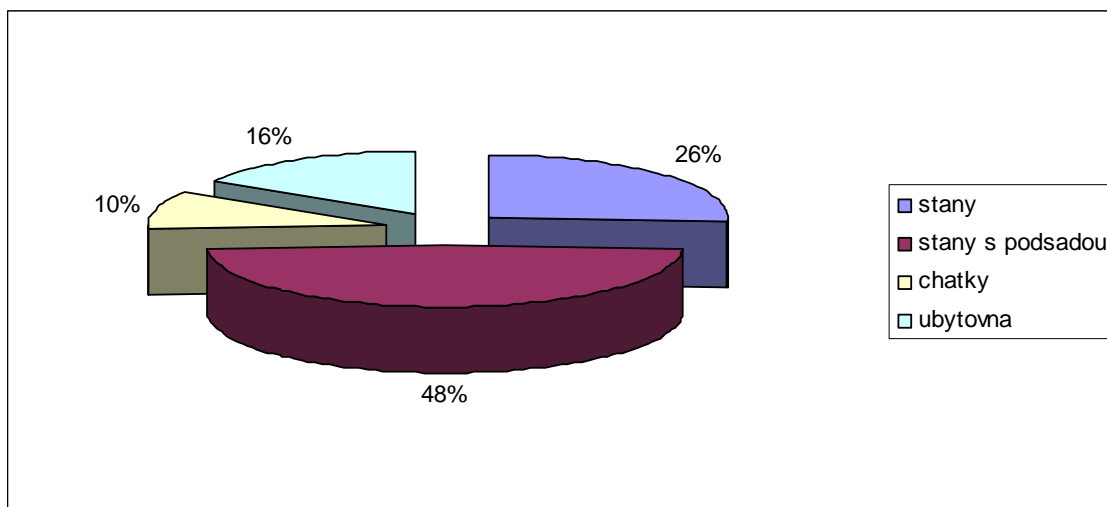
7. Kolik záchodů je na vašem LDT v provozu (počet WC na počet dětí, dospělých, izolaci) ?

V počtu záchodů si tábory vedly lépe, než předchozím případě. V 92% byl počet záchodů dostatečný, v mnoha případech o hodně převyšoval limit stanovený vyhláškou č. 106/20001 Sb., o hygienických požadavcích na zotavovací akce pro děti. Jen v 8% tábory neměly zajištěný dostatečný počet záchodů.

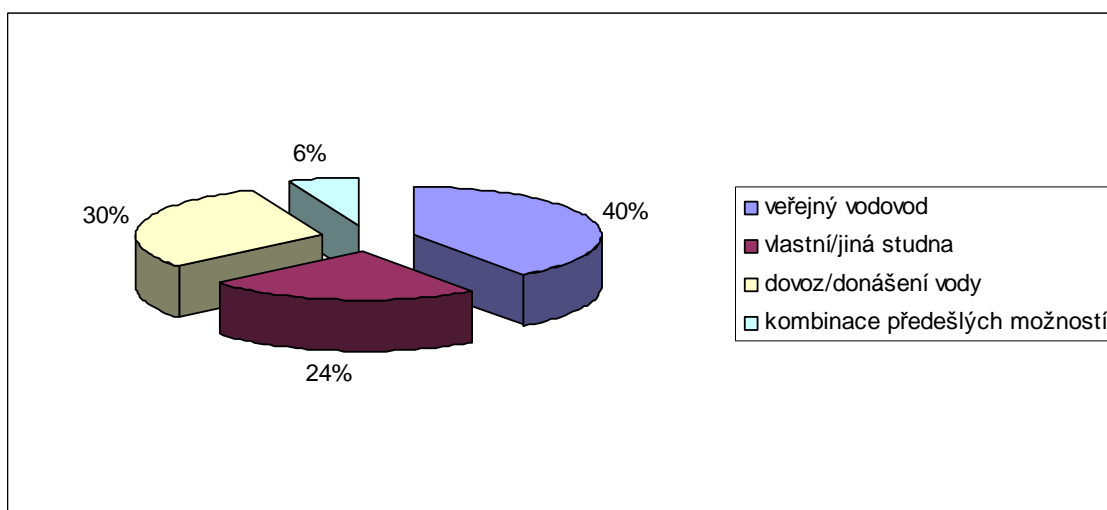
V další části otázky jsem chtěla vědět počet záchodů i pro dospělé a pro izolaci. bohužel se mi nepodařilo sesbírat dostatek dat, abych je zde mohla prezentovat jako výzkum. Uvedu jen, že v případech zveřejnění těchto informací jsem shledala dostatečný počet WC pro vedoucí i izolaci.

8. Ubytování

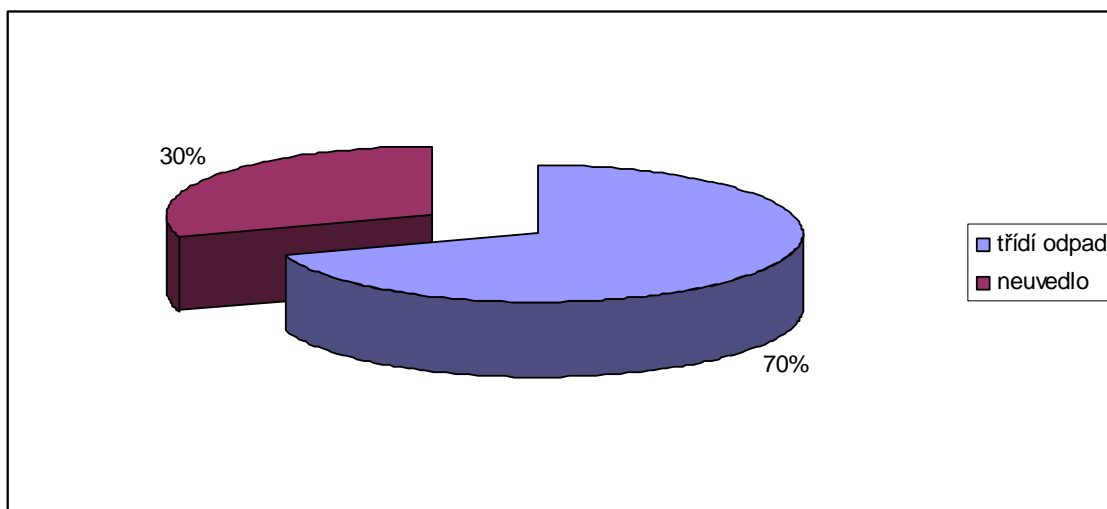
Nejvíce táborů, 48%, má děti ubytované ve stanech s podsadou. Ubytování ve stanech má pro děti připraveno 26% pořadatelů. Z toho vyplývá, že ubytování dětí ve stanech a stanech s podsadou má pro pořadatele výhody - je to levné, v rámci možností nenáročné na výstavbu a následné skladování během roku, kdy tábor neběží. V ubytovnách jsou děti na 16% táborů. Výhoda takových zařízení spočívá v jednoduchém zajištění správných hygienických podmínek pro děti. A konečně 10% pořadatelů ubytuje děti v chatkách.

9. Jak máte zajištěno zásobování pitnou vodou?

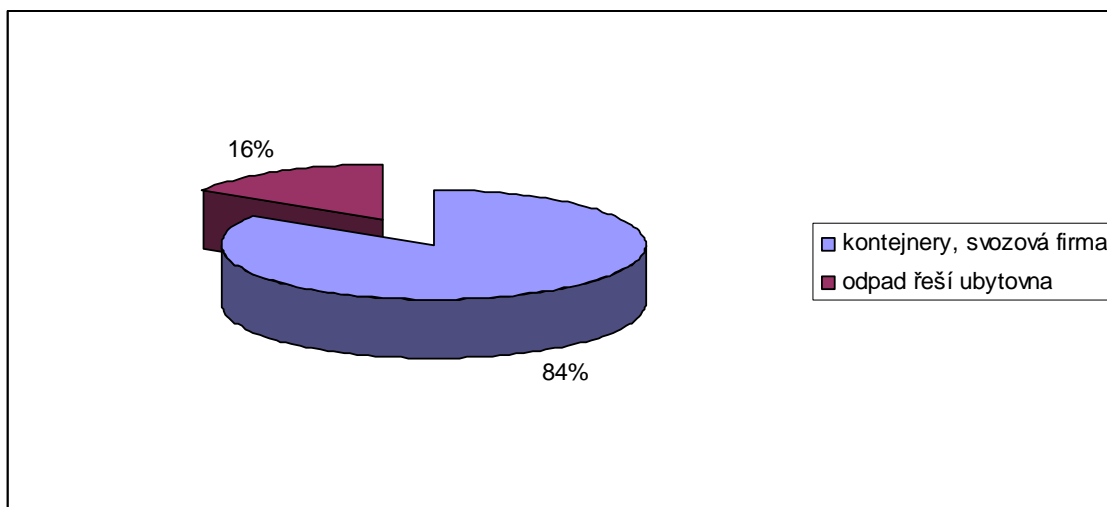
Ze 40% tvoří zásobování vodou voda z veřejného vodovodu. Výhoda takové vody je, že splňuje hygienické limity a je pravidelně kontrolována, pořadatel nemá problémy se špatnou kvalitou vody. V dalších 30% se voda do tábora dováží nebo donáší. Zde je problém ten, že se musí v táboře vhodně skladovat, nejlépe v chladu a temnu, aby se rychle nezkazila. Také nádoby, ve kterých se voda přepravuje, musí být vyčleněny jen a pouze k tomuto účelu. 24% táborů čerpá vodu ze studny, ať už vlastní, nebo jiné. Tam je důležité mít udělaný rozbor vody. A ve zbývajících 6% případech je voda donášena nebo dovážena z jiné studny, ze dvou táborů z veřejného vodovodu.

10. Jak je vyřešeno nakládání s odpady?

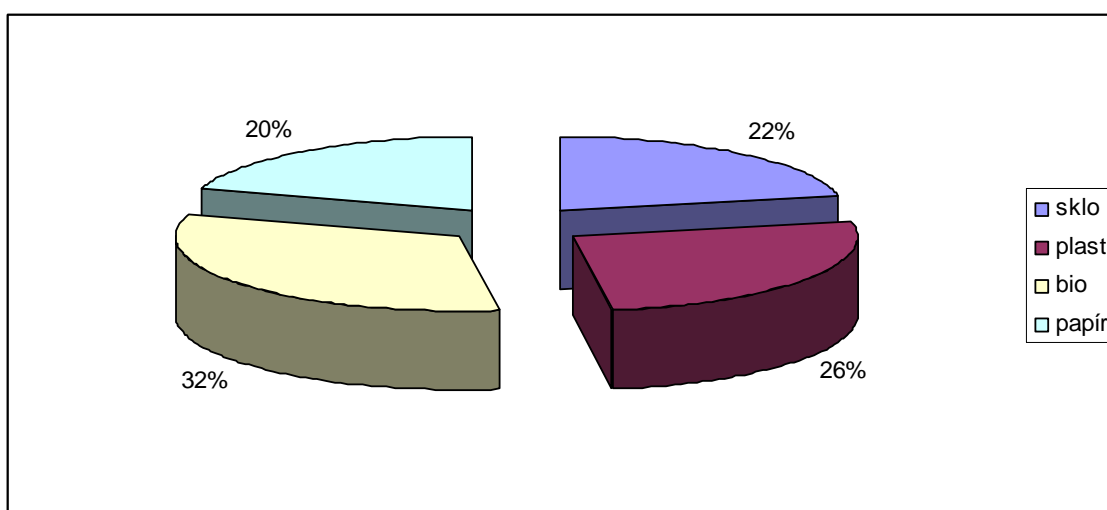

70% respondentů výslovně uvedlo, že třídí odpad. 30% dotázaných neuedlo nic.

Třídí se plasty, sklo, papír, bio odpad, někteří třídí i hliník.

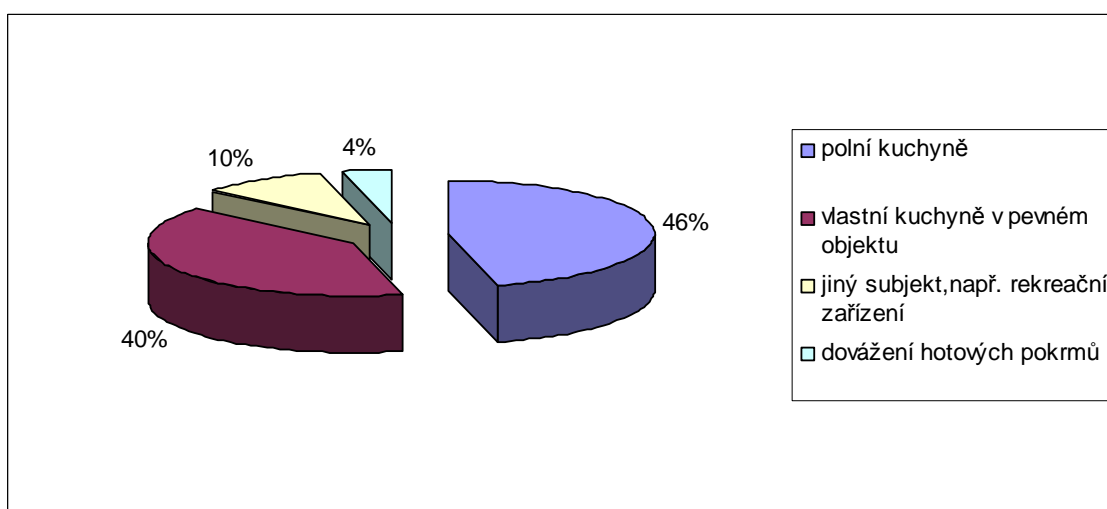

O odvoz odpadu se stará 84% táborů, mají smlouvy s obcemi, u kterých se tábor nachází, nebo přímo s konkrétní firmou, která se o odvoz odpadu stará. 16% respondentů nemá s odpadem žádné starosti, jsou ubytováni v ubytovně a tato se o odpad sama stará.

Jak je patrné z tohoto grafu, třídění jednotlivých složek je rovnoměrně rozdělené. O něco více převládá třídění bioodpadu, ten se likviduje nejčastěji kompostováním nebo zakopáním do jámy. Na sklo a plasty jsou speciálně vyčleněné kontejnery. Papír se buď spálí, odváží do sběrného dvora, nebo také do speciálních kontejnerů.

11. Stravování je zajištěno:

Protože v mém výzkumu převládají stanové tábory, je logické, že bude převládat typ polní kuchyně – tvoří 46%. Jako další je vlastní kuchyně v pevném objektu, 40%. V 10% se strava připravuje v jiném subjektu, např. rekreačním zařízení. To platí hlavně u táborů, kde jsou děti ubytovány v ubytovnách. A v posledních 4% se pokrmy dovážejí na místo konání zotavovací akce.

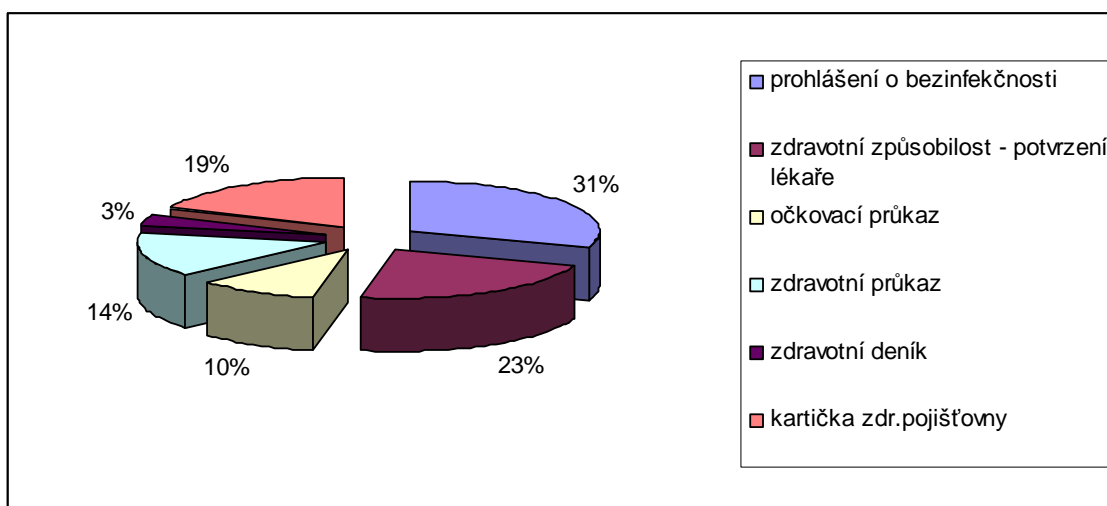
12. Jakým způsobem je zajištěn a dodržován pitný režim (stručně popiš)?

Ve všech případech, tj. 100% mají děti k dispozici celodenně pití v jídelně a v táboře.

K pití dostávají děti buď vodu, šťávu ředěnou vodou nebo čaj, v nádobách s výpustným kohoutem.

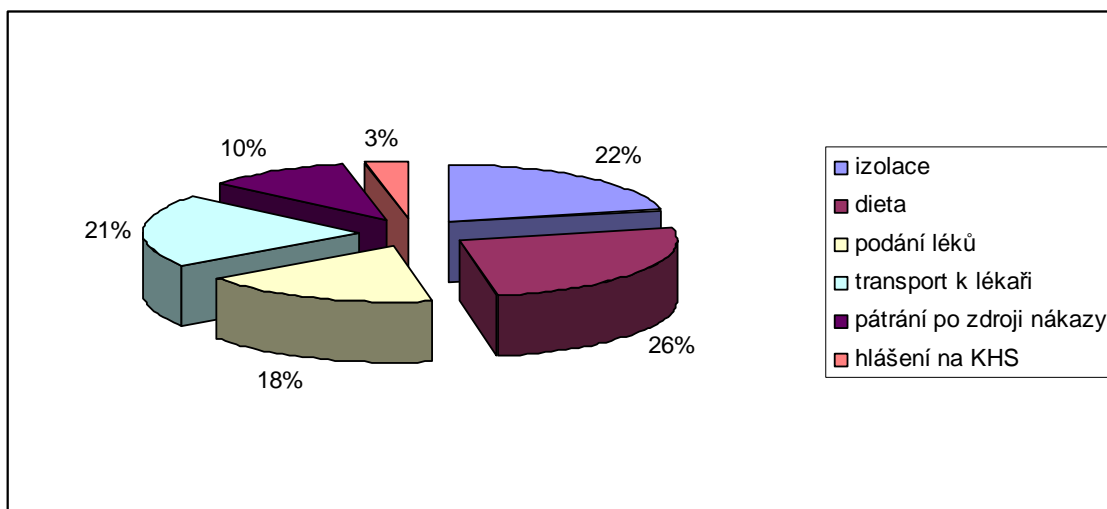
13. Jaké doklady tvoří zdravotní dokumentaci dětí ?

Protože hodně závad při hygienických kontrolách na táborech se najde ve zdravotní dokumentaci dětí, bylo mým cílem zjistit, zda pořadatelé vědí, jaké dokumenty by měli po rodičích vyžadovat.

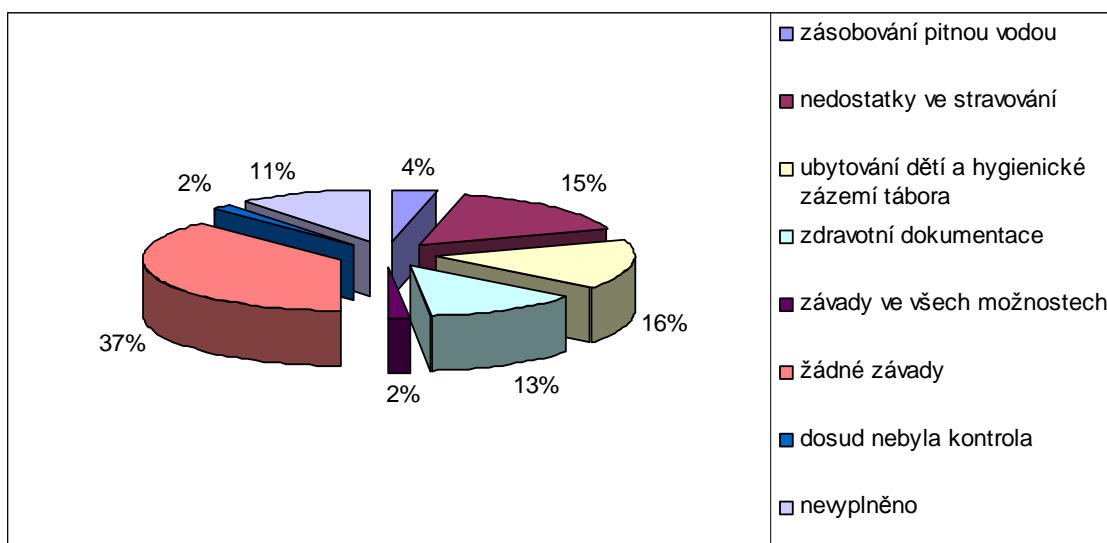
Jednoznačnou představu mají pořadatelé o tzv. prohlášení o bezinfekčnosti. Jedná se o čestné prohlášení rodičů, podepisují ho před nástupem dítěte na tábor. Ze všech dotázaných ho uvedli všichni, ale protože mám procentuální zastoupení všech uvedených možností, je to 31%. Druhý, často zmiňovaný a nejdůležitější posudek je zdravotní způsobilost potvrzená ošetřujícím lékařem dítěte. Vzor je v příloze vyhlášky č. 106/2001 Sb. Dalšími uváděnými dokumenty jsou: očkovací průkaz dítěte, zdravotní průkaz a kartička zdravotní pojišťovny. Pět respondentů uvedlo zdravotní deník, který ale není dokumentem dítěte nutným k jeho účasti na táboře. Povinnost vedení zdravotního deníku a uchování zdravotní dokumentace nejméně 6 měsíců po skončení zotavovací akce ukládá § 11 odst. 1f) zákona č. 258/2000 Sb.

14. Jaký postup zvolíte při nenadálém výskytu průjmových onemocnění na vašem LDT?

Respondenti odpovídali na otevřenou formu otázky, tudíž bez možnosti výběru. Kromě uvedených údajů v grafu hodnotili také průjmové onemocnění podle závažnosti – podle toho, kolik dětí by onemocnělo a jak by byl průběh onemocnění. Kromě jiného zmiňovali také kontaktování Krajské hygienické stanice nebo jejího územního pracoviště.

15. Jaké nejčastější závady byly v minulosti na vašem LDT zjištěny během hygienického dozoru?

Je potěšující, že v 37% případů nebyly během hygienického dozoru zjištěny žádné závady. 16% provozovatelů mělo nedostatky v ubytování dětí a hygienickém zázemí tábora. O jedno procento méně jsou závady zjištěné na úseku stravování. Ve zdravotní dokumentaci mělo závady 13% provozovatelů. Ve 4% případů byly závady v zásobování pitnou vodou. Po 2% mají závady va všech jmenovaných možnostech a také tábory, na kterých dosud nebyla hygienická kontrola. Ve zbývajících 11% respondenti tuto otázku nezodpověděli.

5. Diskuze

Při řešení této problematiky se vyskytly následující problémy:

- neochota provozovatelů vyplňovat dotazníky,
- malá návratnost vyplněných dotazníků.

Přičítám to tomu, že někteří respondenti nebyli ochotni si vyšetřit čas k vyplnění zasláního dotazníku a možná ani nechtěli sdílet své problémy s organizováním letní dětské rekreace. Nechtěla bych ale házet všechny pořadatele do jednoho pytle, spousta z nich, kteří mi dotazník vyplnili, mi poskytla velmi kvalitní a vyčerpávající informace.

Své vlastní poznatky srovnám s Celkovou zprávou o průběhu letních dětských táborů v roce 2007 ve 14 krajích České republiky, kterou zpracovalo MZ ČR na základě údajů zasláních z jednotlivých krajů pracovníky KHS. Z ní vyplývají následující poznatky:

Celkem se v loňském roce na našem území uskutečnilo 2012 táborů s 3151 běhy. Zúčastnilo se jich cca 192 832 dětí.

Stanových táborů se konalo 711. Vodou z vlastní studny bylo zásobováno 1403 táborů, z veřejného vodovodu pak 1013 táborů. Donášení nebo dovážení vody do tábora bylo využito v 599 případech.

Pracovníci hygienické služby provedli 1864 kontrol, žádný tábor nebyl zakázán a celkem bylo uděleno 222 sankcí ve výši 186 900 Kč. V průběhu letní sezóny bylo zaznamenáno 7 epidemií infekčních. Tři epidemie v Jihočeském kraji a po jedné v Moravskoslezském, Libereckém, Středočeském kraji a kraji Vysočina. Jako nejčastější původci onemocnění byli zjištěni *Salmonella enteritidis*, *Shigella sonnei*, ve čtyřech případech byla pravděpodobná příčina onemocnění virového původu a v jednom případě bylo možné původce onemocnění detekovat.

Jako v předchozích letech bylo nejvíce závad zjištěno na úseku stravování. Nejčastěji šlo o špatné skladování potravin a manipulaci s nimi, docházelo ke křížení provozu v kuchyni, nebyly označeny pracovní plochy, nádobí nebylo čisté, byly překračovány doby trvanlivosti a spotřeby.

Ve zdravotní dokumentaci chybělo potvrzení od lékaře o zdravotní způsobilosti dítěte, dále prohlášení o zdravotním stavu dítěte od zákonného zástupce, nebyl veden zdravotní deník. Obdobnými vadami trpěla i zdravotní dokumentace dospělých osob činných při zotavovací akci jako dozor.

V ubytování dětí byly zjištěny technické nedostatky, zejména špatný stav objektů a vybavení v nich, nebyl prováděn dostatečný úklid, stanové plachty byly poškozené, některých zařízení docházelo k opadávání omítek.

V zázemí tábora nebyly zřízeny odpovídající umývárny a nebylo zajištěno umývání rukou v tekoucí vodě po použití WC.

Co se týče zásobování pitnou vodou, nebyly v uvedených případech doloženy laboratorní rozboru vzorku vody nebo byl rozbor po mikrobiologické stránce nevyhovující.

V mé práci jsem zjistila, že v 37% případů nebyly zjištěny žádné nedostatky. Nedostatky v ubytování dětí a hygienickém zázemí tábora byly následující: nedostatek podlážek, nevyhovující nebo neoznačené záchody. Na úseku stravování docházelo nejčastěji ke křížení provozu, barely s pitím stály na holé zemi, docházelo k nevhodnému skladování potravin, potraviny byly uloženy do jiných než původních obalů – nebylo možné tak zjistit dobu spotřeby či minimální trvanlivosti. Ve zdravotní dokumentaci byla pořadatelům vytknuta nedostatečná dokumentace u všech účastníků tábora, v jiném případě chyběly dokumenty jen u dospělých osob. Konkrétní chyby u zásobování pitnou vodou nemám k dispozici, protože mi je pořadatelé v dotazníku neuvedli.

6. Závěr

Výzkumem jsem zjistila, že pořadatelé dětských táborů znají platnou legislativu. Tím se moje hypotéza, že pořadatelé dětských táborů neznají platnou legislativu nutnou k provozu dětských zotavovacích akcí nepotvrdila.

Určitě tomu pomohla dostatečná orientace pořadatelů zotavovacích akcí v dané problematice. Předpokládala jsem, že tomu bude naopak. Například v ČTU fungují každoročně školení a semináře se zaměřením na problematiku právní stránky a plnění povinností při pořádání zotavovacích akcí. Účastníci si rozšiřují své znalosti ohledně novelizací a nových vyhlášek. Považuji to za velice přínosné, ostatní tábornické organizace a koneckonců i pořadatelé sami by se měli takovýchto školení ve vlastním zájmu účastnit. Zákon (č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů) na tuto problematiku pamatuje a to v ustanovení § 11 odst. 2, kde se říká: „... pořádající osoba je dále povinna zajistit instruktáž všech fyzických osob činných na zotavovací akci, s výjimkou zdravotníka, o hygienických požadavcích na tyto akce a o předcházení vzniku a šíření infekčních onemocnění a jiných poškození zdraví včetně základů první pomoci, pokud se takové instruktáže dosud nezúčastnily...“. Jak vyplývá z uvedeného, neznalost zákona neomlouvá.

Zda se cíl mé práce naplní, ukáže čas. Byla bych ráda, aby sloužila všem provozovatelům táborů, kteří o ni projeví zájem jako informační pomůcka při organizování letní dětské rekreace. Je mým přáním pomoci pořadatelům, aby se snáze orientovali v platné legislativě a neměli problémy s pořádáním zotavovacích akcí a též s kontrolními orgány státní správy.

7. Seznam použité literatury

1. FILOUŠ, M. *Provozovatel tábora z pohledu práva* .1. vyd. Brno: Nakladatelství Mravenec, 2006.72 s. ISBN 80-86994-11-2
2. HRUBÝ, Jaromír, MUDr., HAMMEROVÁ, Adriena, MUDr., : *Celková zpráva o průběhu letních dětských rekreací v roce 2007 ve 14 krajích ČR. 2007*
3. PROVAZNÍK, Kamil, prof. MUDr.,CSc., KOMÁREK, Lumír, doc. MUDr., CSc., *Výživa vybraných skupin populace : Výživa dětí předškolního a školního věku. In Manuál prevence v lékařské praxi. 2004. vyd. Praha : Fortuna, 2004. Výživa. s. 56-61. ISBN 80-7168-942-4.*
4. *Vademecum k letním táborům. IDM MŠMT, Praha 2002*
5. ŠTOLCOVÁ, K. et al. *Hygiena a zdraví nejen na tábore. 1.vyd. Brno: Nakladatelství Mravenec, 2006. 36 s. ISBN 80-86994-04-X*
6. Vyhláška Ministerstva zdravotnictví číslo 106/2001 o hygienických požadavcích na zotavovací akce pro děti, ve znění pozdějších předpisů
7. Vyhláška Ministerstva zdravotnictví číslo 137/2004 o hygienických požadavcích na stravovací služby a o zásadách osobní a provozní hygieny při činnostech epidemiologicky závažných, ve znění pozdějších předpisů
8. Zákon 125/1997 o odpadech, ve znění pozdějších předpisů
9. *www.vyzivadeti.cz : Pitný režim [online]. 2007 [cit. 2008-04-21]. Dostupný z WWW: <<http://www.vyzivadeti.cz/zdrava-vyziva/zdrava-vyziva-deti/potraviny/pitny-rezim.html>>.*
10. Zákon Ministerstva zdravotnictví 258/2000 Sb. o ochraně veřejného zdraví, ve znění pozdějších předpisů
11. Příspěvatelé Wikipedie, *Pionýr (sdružení) [online], Wikipedie: Otevřená encyklopedie, c2007, Datum poslední revize 15. 12. 2007, 22:59 UTC, [citováno 4. 03. 2008]*
<http://cs.wikipedia.org/w/index.php?title=Pion%C3%BDr_%28sdru%C5%BEen%C3%AD%29&oldid=2064823>
12. Příspěvatelé Wikipedie, *Český skauting [online], Wikipedie: Otevřená encyklopedie, c2008, Datum poslední revize 18. 02. 2008, 08:45 UTC, [citováno*

4. 03. 2008]

<http://cs.wikipedia.org/w/index.php?title=%C4%8Cesk%C3%BD_skauting&oldid=2267817>

8. Klíčová slova

letní dětský tábor

zotavovací akce

dítě

vyhláška

zákon

pořadatel

9. Přílohy

Příloha č. 1 Dotazník

DOTAZNÍK

Tento dotazník je anonymní a bude sloužit k výzkumu o znalostech právních předpisů, které souvisejí s organizováním letní dětské rekreace pro mou bakalářskou práci na Zdravotně sociální fakultě Jihočeské univerzity.

Děkuji za poskytnuté informace.

Anna Brutovská
studentka 3. ročníku Ochrany veřejného zdraví

1. Pohlaví

- a) žena
- b) muž

2. Jak dlouho pracujete s dětmi a máte zkušenosti s pořádáním letních dětských táborů (dále jen LDT) ?

- a) do 5 let
- b) 6 - 10 let
- c) 11-15 let
- d) více jak 15 let

3. Jakým zákonem a vyhláškou se z pohledu hygienických požadavků řídí provoz zotavovacích akcí pro děti a mládež ?

.....
.....
.....
.....

4. Jaká organizace zaštiťuje váš LDT?

- a) Česká tábornická unie
- b) Pionýr
- c) Skaut
- d) jiná - upřesnit

.....
.....

5. Kolik dětí se průměrně účastní jednoho běhu LDT, případně kolik běhů LDT pořádáte ?

.....
.....
.....
.....

6. Kolik máte k dispozici umyvadel pro očistu dětí (počet umyvadel na počet dětí)?

.....
.....
.....

7. Kolik záchodů je na vašem LDT v provozu (počet WC na počet dětí, dospělých, izolaci)?

.....
.....
.....

8. Ubytování :

- a) stany
- b) stany s podsadou
- c) chatky
- d) ubytovna

9. Jak máte zajištěno zásobování pitnou vodou?

- a) veřejný vodovod
- b) vlastní/jiná studna
- c) dovoz/ donášení vody
- d) kombinace předešlých
možností.....

10. Jak je vyřešeno nakládání s odpady?

.....
.....

11. Stravování je zajištěno:

- a) polní kuchyní
- b) vlastní kuchyní v pevném objektu
- c) jiným subjektem – např. v rekreačním zařízení (v místě konání akce)
- d) dovážením hotových pokrmů

12. Jakým způsobem je zajištěn a dodržován pitný režim (stručně popiš) ?

.....
.....

13. Jaké doklady tvoří zdravotní dokumentaci dětí?

.....
.....
.....

14. Jaký postup zvolíte při nenadálém výskytu průjmových onemocnění na vašem LDT ?

.....
.....
.....
.....

15. Jaké nejčastější závady byly v minulosti na vašem LDT zjištěny během hygienického dozoru ?

- a) v zásobování pitnou vodou -
 - b) nedostatky ve stravování -
 - c) při ubytování dětí a hygienickém zázemí tábora -
 - d) ve zdravotní dokumentaci -
- (u jednotlivých bodů případně stručně upřesněte)

Příloha 2. fotografická dokumentace LDT Rachačky

Obr.1 mycí žlab s výtakovými kohouty

Obr.2: Záchody

Obr. 3 Výdejní okénko v jídelně

Obr. 4: Dodržování pitného režimu, barel s výpustným kohoutem

Obr. 5: Izolace v hájence

Obr.6: Jídelna v Saloonu.

Obr.7: Hájenka